ГЕТЬ з БОЛЬШЕВИЗМОМ

МІСЯЧНИК

2

СІЧЕНЬ-ЛЮТЕНЬ

РІК II. 15. II. 1938

Через розвал большевицької імперії до державної самостійности!

Bolschewikur imperjalizmze gamardż-weba nischnaws chatchis tawisuptoba!

Bolszewik selteneti jogaligi ile kurtu-liszge kilu!

Праз развал бальшавіцкай імпэрыі да гаспадарствэннай незалежнасьці!

Bolschewistisen waltion häwittämisen kautta riippumattomuuteen!

Memleketin istiklali Bolsevik hükûme-tinin tahribi vasitasiyle!

Medzamasnagàn gajsrutjàn gordzan-màmpteb i bedágan angachutjùn!

Bolšewik ulusi ebdeküijer öberüm ulus töredür japumu!

Через розвал большевицької імперіи к государственной независимости!

ЗМІСТ ч. 2.

ДРУКАРСЬКІ ПОХИБКИ:

На ст. 2. в шпальті зправа в 14 рядку згори — після слова:**кольонії** — опущено слово: **яких.** На ст. ст. 5. в першому рядку зліва (згори) має бути: **відгородивсь.** На ст. 14 після 2-го рядка зліва (згори) речення кінчиться так: **нувати вповні армією, а також змагання за панування над цими просторами між Ніпоном і Московщиною.**

ГЕТЬ З БОЛЬШЕВИЗМОМ

ОРҐАН БОРОТЬБИ З БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ІМПЕРІЯЛІЗМОМ — ТРИБУНА КООРДИНАЦІЇ ОДНОЇ СПІЛЬНОЇ ДУМКИ СЕРЕД УСІХ ПОНЕВОЛЕНИХ МОСКОВІЄЮ НАРОДІВ
UKRAINISCHE ZEITSCHRIFT GEGEN BOLSCHEWISMUS. — LA REVUE UKRAINIENNE CONTRE LE BOLCHÉVISME. — THE UKRAINIAN REVIEW AGAINST BOLSHEVIST MOVEMENT.

Р. II. ч. 2. Львів — Lviv 15. II. 1938.

У 20-ті роковини

12. XII. 1917. аґенти московських большевиків на Україні пробують при помочі московських відділів у Києві зробити переворот проти Центральної Ради, з метою — захопити владу у свої руки. Одначе цю спробу Центральна Рада здушує, а московські застави у Києві розброює та розганяє. Тоді большевики пробують щастя з штрайком. Одначе і ця спроба не доводить до нічого. Але це не вичерпує запалу аґентів червоного імперіялізму на Україні в роді Пятакових та їх лакеїв в роді Затонського, свойого „хахла“. Вони тим разом постановляють „мирним“ шляхом прийти до влади. Послуґуються демаґоґією в пропаґанді серед українського селянства та робітництва, обіцяючи йому „землю і владу“.

В тій цілі ця горстка чужих Україні людей скликує 17. XII. 1917. р. зїзд Рад Робітничих, Селянських та Салдатських Депутатів, щоб тут перевести перевибори членів Центральної Ради. Вони рахували, що їм вдасться збаламутити вояків, селян та робітників обіцянками мира, землі і волі, — а ці в Центральну Раду виберуть членами їх та тих зпоміж „своїх хахлів“, яких треба буде большевикам, як шильду. Большевики бачили, що не зважаючи на те, що маси українського народу, хоч деколи і критично ставились до Центральної Ради за її брак революційної ініціятиви, то проте були привязані до своєї національної влади, якою в той час вона була. І тому боялися аґітувати за знищенням Центральної Ради, на місце якої повинна б стати нічим не замаскована влада московських большевиків.

Вони мали намір виповнити українську форму — українську найвищу державну установу на той час — своїм московським змістом — своїми людьми. Але і це їхнє намагання увінчалося невдачею. Зібрані депутати „робітничих, селянських та салдатських рад“, яких було 2500 душ величезною більшістю виступили проти большевиків. За большевиками заявилось всього тільки 60 депутатів. Большевики побачили, що хоч український селянин хоче землі, українець силою забраний до московської армії, не хоче битись з політичними ворогами московської імперії, то проте вони далекі від того, щоб стати під команду большевицької Москви.

Але як могла большевицька Москва обійтись без українського вугілля, збіжжя і взагалі сільсько-господарчих продуктів? Україну треба було добути за всяку ціну. Але вугіль тощо, це не була одинока причина большевицького наїзду на Україну. Большевицька Москва бачила, що державна самостійність України, це смертельний удар по московській імперії. Україна починала мати „поганий“ вплив на „інородців“, які й собі хотіли мати свої держави.

Тому, коли не вдалося розложити Україну знутра, то треба було вдарити за всяку ціну ззовні. Тимбільше, що українські керівні круги в той час, виховані в дусі марківської утопії, не постаралися ні здвигнути своєї сильної армії, ні озброїти і зорґанізувати до революційної боротьби українські народні маси, які очистили б міста на Україні з тих московських військових залог, що їх насадила на Україну ще царська влада, а які так добре опісля придалися большевикам.

Потерпівши невдачу в Києві перед лицем представників українських народніх мас, аґенти московського большевизму виїхали до Харкова разом з 60-и своїми прихильниками з цього нефортунного для них „зїзду робітничих, селянських та салдатських депутатів“, і тут „скликали“ т. зв. „Всеукраїнський Зїзд Рад Робітничих, Селянських та Салдатських Депутатів“. Рівночасно з цим маневром большевиків у Києві, з півночі повели свій наступ на Україну банди московських большевиків. Бо вже 16. XII. відбулися перші бої українських військових частин з большевиками на відтинку між Харковом і Ворожбою. А 17. XII. ком. Ликов рапортував головнокомандуючому червоної армії Криленкові:

„Другий ґвардейський корпус є у мойому розпоряджені. Розброюю українців, але **салдати відмовляються з огляду на те, що в кожному полку є до 1000 українців.** Пробував роззброїти два поїзди гайдамаків, але це не вдалося з огляду на їх непохитність. Щоб вирушити проти українців, — необхідно виділити всіх українців і вислати їх на фронт (проти німців — Ред.), а з рештою можна рушити на Київ. Другого виходу нема. Ликов“.

І Ликов рушив на Київ, але його розоружили українські відділи на ст. Жмеринка. — І хто знає, як був би скінчився цей перший большевицький замах на нашу державність, колиб до того часу Центральна Рада вспіла бодай вичистити Україну з московських залог у містах. Ці то московські відділи в час наступу червоної Москви з півночі вели наступ на українську державу з її нутра. Спираючись на них аґенти московського большевизму на Україні займали такі міста, як Катеринослав, Херсон, Одесу, Миколаїв. Сприяв тому брак своєї армії, яка могла б наховстати розбрикані ворожі сили на території України.

Так наблизилися з півночі московсько-большевицькі банди під командою Муравйова. На стрічу йому вийшов курінь молодих хлопців у шкільному віці, щоб не дати ворогові доступу до столиці. — Прийшло до славного Крутянського Бою з 28 на 29. І. 1918. р., в якому московський вал перекотився через горстку вбитих і смертельно ранених вояків української національної революції і Муравйов з своєю бандою зайняв Київ.

Про владу большевиків над Україною сповістив він спеціяльним приказом ч. 14, де говорилось так між іншим: „Цю владу ми несемо з далекої півночі на вістрях своїх баґнетів і там, де її встановляємо, вповні піддержуємо її силою цих баґнетів“. Правда, не довго тішились большевики владою над Україною тим разом. Під напором українських та союзних німецьких відділів вони були змушені вже 1. III. 1918. р. покинути Київ.

Але вернімся назад до Харкова на той славний „Всеукраїнський зїзд робітничих, селянських та салдатських депутатів“. — Большевики бачили, що хоч

український нарід стремів до соціяльної революції, яка знищила б без решти московський соціяльний устрій на Україні, то проте він не хоче резиґнувати з своєї державности. Отож і на цьому зїзді большевики подарували українському народові „український уряд“ зложений з москвинів, жидів та українських большевизуючих москвофілів. Цей славний зїзд у Харкові утворив також „ЦК Радянської України“ під головуванням такого українця, як Медведєв, та визнав Центральну Раду за неіснуючу. Так Москва замаскована різними Коцюбинськими, Затонськими та Скрипниками вже славно-явно вступила на Україну. А по цілому світі рознесли радіо-телеграми вістки, що це українські „працюючі маси“ боряться „за владу“ з своєю „буржуазією“.

Річниця Крутів як і всяка річниця політичних подій є гідна того, щоб витягнути з неї якусь науку, якусь вказівку на будуче. Бо коли з якоїсь річниці нічого не можна навчитися, то значить нема потреби про неї згадувати. Чого вчить нас річниця славного бою під Крутами? Перше: з Москвою чи вона „революційна“ чи реакційна так довго не може бути ніякого, хочби хвилевого порозуміння, доки її влада не обмежиться виключно до етнографічних земель Московщини, доки не впаде московська тюрма народів. Для нас Московщина, як довго вона зголошує претенсії до земель поневолених нею народів є завжди реакційною, хочби вона і „решта світу“ називала її революційною. Друге: одинокою опорою нашої визвольної боротьби ніколи не може бути ніяка інтернаціональна єдність працюючих мас, тільки революційна єдність українського народу. Третє: у розгортанні свойого наступу мусимо врахувати силу напливового московського елементу на Україні, як гарнізони, промислові осередки і московські селянські кольонії, силу треба ламати.

А понад цим усім творити свою армію в умовинах, які кожночасно існують. Ця армія не мусить зараз бути у військових одностроях, вона може бути і в робітничих блюзах і в селянському одягу чи в білих ковнірцях. **Зброя та амуніція для цієї армії зберігається у большевицьких арсеналах та маґазинах!**

СЕРГІЙ ОРЕЛЮК

Лист „батька народів“

Властиво нічого такого не сталося надзвичайного, тільки комсомолець Іван Іванов написав листа-донос до „батька народів“ Сталіна на двох своїх керовників. У доносі говориться, що секретар секції комсомолу, до якої належить Іван Іванов закидає йому троцкізм. Троцківський ухил Івана Іванова мав би полягати нібито в тому, що він покликуючись на „вчення“ Сталіна, впевняє, що хоч і побудовано вже соціялізм в СССР, то проте його без допомоги світової революції не можна буде надальше втримати.

А Сталін так, якби і ждав на цей лист. Просто воно вирежисеровано так, що здається, коли Іванову не прийшло б на гадку писати лист до Сталіна, то Сталін не мав би нагоди обявити цілому світові своєї „історичної ваги“ думки. Діставши лист, Сталін сів і за 20 днів відписав Іванову, що він не поповнив ніякого ухилу, що він є вповні згідний з напрямною „генеральної лінії“. А навпаки такі люди, як секретар секції комсомолу, до якої належить Іван Іванов, „навіть і тоді, коли вони є вірні нашій справі, є шкідливі, бо вони усипляють нарід, морально демобілізують робітників та селян, і помагають нашим ворогам заскочити нас розбитих на випадок міжнародніх ускладнень“. У свойому листі Сталін пише дальше:

„Перше завдання — знищення буржуазії і побіда будівництва соціялізму в одній країні — вже вирішене в СССР. А друге завдання — вповні охоронити Совітський Союз від воєнної інтервенції, яка має на меті встановити капіталізм — ще невирішене. Ми живемо не на острові, а між державами, яких значна частина, ворожо настроєна до соціялістичної держави, створює небезпеку інтервенції і відбудови капіталізму. Тому ми отверто і чесно говоримо, що побіда соціялізму в нашій країні ще незакінчена. Це друге завдання не можна вирішити таким способом, як ми вирішили перше, значиться тільки внутрішніми зусиллями. Конечно є обєднати зусилля міжнародного пролетаріяту із зусиллями нашого совітського народу. Треба зміцнити звязки, що лучать робітничу клясу СССР з робітничою клясою капіталістичних держав. **Треба зорґанізувати політичну підмогу, збоку пролєтаріяту буржуазних держав на випадок воєнного нападу на СССР**, а також — поміч нашої робітничої кляси робітничій клясі буржуазних держав“.

Значить, щоб „добудувати“ соціялізм в СССР треба московським большевикам підмоги від „світового“ пролетаріяту. Значить його не дасться „добудувати“ самим напруженням сил рабів диктатури сталінської кліки на чолі з Сталіном. — Але завернімо трохи взад оттак в половину першої пятилітки. Як тоді Сталін дивився на цю справу?

„В чому полягає суть троцкізму? — питав він. Суть троцкізму полягає насамперед в запереченні можливости збудувати соціялізм в СССР силами робітничої кляси і селянства нашої країни... Це значить, що коли найближчим часом не наспіє допомога переможної світової революції, ми повинні будемо капітулювати перед буржуазією... Чи можна за таких поглядів піднести мільйонові маси робітничої кляси на трудовий ентузіязм, на соціялістичне змагання, на масове ударництво, на розгорнутий наступ проти капіталістичних елементів? Ясно, що не можна... Відберіть від неї певність, що можливо є збудувати соціялізм (розуміється в „одній країні“ — СССР — Ред.) і ви знищите всякий ґрунт для змагання для трудового піднесення, для ударництва. Звідси висновок: щоб підняти робітничу клясу на трудовий ентузіязм та змагання й організувати наступ, треба насамперед, поховати буржуазну теорію троцкізму про неможливість збудувати соціялізм в нашій країні“.

Значить гасло будування соціялізму в „одній країні“ було зумовлене тим, що гасло „світової пролетарської революції“ серед працюючих мас СССР було непопулярне. Примарами „світового пожару комуни“ не можна було підганяти большевицьких невільників при будові ґіґантів. Треба було байки про соціялізм в одній країні. А його і пояснювано робітникам та селянам, як сите, добре вбране, вбуте і культурне життя працюючих мас.

Але пройшло дві пятилітки і кістлява рука економічної і соціяльної кризи здавила за горло цілу сьогоднішню большевицьку систему. Спротив і боротьба поневолених народів московської імперії пожерла й щораз то більше пожирає засоби, які могли б були піти на будову хочби електростанцій, колиб так Совітський Союз замешкував тільки один нарід — „совітський“ нарід.

І у висліді маємо розоране сільське господарство, розорану промисловість, повний балаган у залізничному транспорті і чистку, чистку і чистку, яка, як в час мандрівки народів, переносить з місця на місце сотні й тисячі людей, що замість працювати, „тратять час“ на мандрівки, саботажі і інші неприємні для влади речі.

Чи Сталін аж такий наївний, щоб думати, що йому тепер вдасться пірвати на трудовий ентузіязм „працюючі маси“ СССР гаслом „світової революції“, коли для цього не було в них зрозуміння вже 1921 р.? Чи ці „працюючі маси“, що, коли самі не сидять у концентраційних таборах, в тюрмах, на засланні — то сидять їх брати, батьки, чоловіки, діти, будуть по „стахановськи“ працювати у фабриках зброї та корабельних доках, щоб оборонити московську тюрму народів перед зовнішнім ворогом? Адже він страшний тільки больше-

вицько-московським бонзам, а не працюючим масам поневолених народів СССР, що зуміють себе оборонити у відповідний момент, саме зброєю з большевицьких складів перед всякими спробами перешкодити їм у їхніх стремліннях.

А вдодатку 1938. р. це не те саме, що 1928. р. Від 1928. р. багато води протекло у всіх ріках світа, а ще більше змінилося у світово-політичному укладі сил. А навіть від того часу серед секцій Комінтерну зайшли величезні зміни, зміни на некористь СССР. — І так тільки у самій Франції число троцкістів сягає 10.000 душ. Одначе Франція не одинока, велике число троцкістів є в секціях Комінтерну всіх держав Европи, як от в Польщі, де число їх сягає 20% всіх членів КПП. Також в американських та азійських державах не бракує їх. — А скільки членів компартій різних країв світу отверто зірвали з Комінтерном, потягаючи за собою інших членів партії, а скільки їх є ще в партії, розколюючи її знутра вміру того, як в них укріпляється переконання, що большевизм це тільки опіюм для народів, зварений у московській кухні?

Який же змисл має знаменитий лист Сталіна до комсомольця Іванова в цій обстановці. — Колиб це так писав керівник „буржуазної держави", то ми могли б підозрівати його, що в нього температура є щонайменше вища чим 40°. Але Сталін большевик. — Значить **в нього є певний плян.**

По перше: зрозпаченим, сучасним внутрішнім і зовнішнім положенням СССР, робітникам, селянам, а передусім цій новій „совітській" інтеліґенції подати надію, що прецінь є ще сила, яка допоможе їм закінчити будувати соціялізм. То значить дасть їм можність нарешті по людськи жити.

По друге: дати до зрозуміння „світовому пролетаріятові", що добрий батько народів не забув про нього, що він тільки забарився прийти в сподіваний час, бо цього вимагали інтереси. Діти, як діти, не могли зрозуміти старань доброго батька народів і забуваючи на IV. заповідь божу, почали негодувати на свойого родича, а то навіть погано лаяти його. І добрий, вирозумілий батько народів дав знак їм, що він спішить вже з дарунками до них. Вправді він ще не ввійшов на обійстя, але його могутній голос вже лунає, здалека його вже вони почули.

По третє: Сталін потребує не три, а чотири рази грошей. Він памятає дуже добре цю всю заграничну валюту, яку він дістав, продаючи інтереси тої „світової революції" на світових біржах. Сьогодні з цієї „революції" осталася полова і може дещо посліду, а за це вже ніхто не хоче платити. Сьогодні ніхто вже не боїться червоного чорта, він марний і збідований, хоч і по чортівськи злобний. — Значить два останні пункти в цьому „пляні" можна б назвати одним іменем, підготовка до нової провокації. Ґеніяльний провокатор від „світової революції" знову вийшов на жир. Він знову вербує конспіраторів, щоб опісля продати їх гуртово й детайлічно. — Недаром появились чутки, що большевики „здається" носяться з заміром заплатити західньо-европейським капіталістам відшкодування за експропріяцію їхнього капіталу і концесій на теренах московської імперії.

Бо чи треба було аж заяви Сталіна, що відтепер большевики зміцнять діяльність Комінтерну поза межами СССР? Чи не можна було цього зробути на секретному засіданні ЦКВКП (б)? — Ні, рішучо ні, — большевики не мають надії на поміч світового пролетаріяту, хоч і хочуть прилучити „совітські республіки" цілого світа до СССР. Їм треба одначе наразі одного: погрозами та своєю диверзією внутрі держав світу домогтись від „буржуазних акул" нової підмоги до нового НЕП-у, який дав би їм час відремонтувати те все, що розрушили дві пятилітки. — Вони бояться „світового пролетаріяту" і недурні прилучувати його до СССР, доки бодай там не пройшов ще процес злиття всіх поневолених народів з народом московським.

ГР. КОВАЛЕНКО

Перша сесія першого Верховного Совіту СССР

12. І. почалась сесія Верховного Совіту СССР, що складається з совіту союзу та з совіту національностей, а вже 19. І. закінчилася ця забава большевиків у парлямент і демократію. — Властиво, то „праця" депутатів тривала тільки 6 днів. Перших три дні йшли засідання окремо совіту союзу, а окремо совіту національностей! На четвертий день зійшлись разом совіт національностей і союзу. Пізніше прийшла дводневна перерва-„відпочинок" для депутатських рук, які солідно змучились, оплескуючи через чотири дні Сталіна і його учнів на чолі з Єжовим. — За тих два дні перерви ішли наради у тісному кружку ЦКВКП (б) та закулісові розмови урядників ҐПУ з депутатами. Останні два дні, після перерви, відбувалися засідання обох палат большевицького парляменту (Верховного Совіта СССР) разом.

Зараз з першого дня, як це й скрізь водиться, депутати обох палат на окремих засіданнях вибрали собі предсідників. Предсідником совіту союзу став один з секретарів ЦКВКП (б) Андрій Андрієвич Андреєв, а його заступниками безпартійний „хахол", член Академії Наук проф. Лисенко та нарком (міністр) Узбекської „республіки" Султан Сеґісбаєв. В совіті національностей іменовано предсідником за „згодою" всіх депутатів Шверника, ґенерального секретаря большевицьких професійних спілок, таксамо зістали „вибрані" також і його заступники: Асланова, учителька з Баку і секретар ЦК Білорськ. КП (б) Лезіцкий. На засіданнях обох палат крім того ще й встановлено час нарад, в якому мали вони збиратися, бо Сталін хоч і є всесильний, не може двоїтися, як ґіндуський факір, щоб бути рівночасно на двох засіданнях, які відбуваються, що правда, в Москві, але за те в двох окремих салях. І так совітові союзу призначено збиратись щоденно від 11 до 15 год. дня, а совітові національностей від 18 до 22 год. вечора.

На другий день на засіданнях двох палат вибрано по три комісії, а то комісію справ закордонних, фінансових та законодатних. **В совіті союзу** предсідником комісії закордонних справ став Жданов враз із Мелхісом Берієм Хрущевим і ще вісьмома іншими членами. Предсідником комісії законодатної став Євтушенко, а фінансової Сидоров. **В совіті національностей** предсідником комісії закордонних справ став Булґанін, а інші менш можні шишки заняли предсідницькі фотелі в комісіях фінансовій та законодатній. Значить і большевицький парлямент має не тільки дві палати, але й комісії.

На третій день большевики відслонили частинно нутро совіту союзу та совіту національностей. Того дня на засіданні совіту союзу предсідник мандатової комісії Щербаков відчитав доклад про соціяльний та національний склад совіту союзу, а також і про вік і пол депутатів. — Предсідник заявив у своєму докладі, що вибори депутатів відбулися цілком правильно, бо не було ніяких ані запитів ані жалоб, хоч чисельні протоколи місцевих виборчих комісій мали багато похибок. Внаслідок того він домагався, щоб депутати одноголосно ухвалили правильність виборів. Депутати, розуміється, ухвалили це з захопленням.

Така сама комедія відбулася на засіданні совіту національностей, де цю справу реферував предсідник мандатової комісії Садик Нурпеісов.

У совіті союзу є 569 депутатів. Під оглядом політичним вони діляться на 461 членів партії (81%) і на 108 безпартійних (19%). Офіційні дані про національний склад совіту союзу представляються так: 375 москвинів, 80 українців, 33 жиди, 15 білорусинів, 11 та-

тар, 8 казахів, 5 лотишів, 3 поляки, 3 німці, 2 греки... 242 депутатів совіту союзу це орденоносці, 18 — „герої СССР". Більшість депутатів є в літах від 30 до 40 літ, 5 з них не має ще скінчених 20 літ. Вищу і недокінчену вищу освіту має 110 деп., а середню і недокінчену середню освіту 168 деп. Соціяльний склад: 113 партійних урядників, 170 державних урядників, 54 урядників господарчих установ, 6 суспільних орґанізацій, 59 робітників, що працюють у промисловості, 51 колгоспників, 48 представників інтеліґенції, 68 військовиків і жінок 77. Референт згадав, що багато між депутатами є урядників міністерства внутрішніх справ (ГПУ), є їх офіційно 45. А скільки є між депутатами таких чекістів, що хвилево сповняють обовязки в інших ресортах державної машини, Щербаков не згадав.

Склад **совіту національностей** представляється так: під оглядом політичним 409 членів партії (71%), 165 безпартійних (29%); під оглядом національним: москвинів 146, українців 34, білорусинів 15, грузинів 33, айзеберджанських татар 34, вірмен 30, туркменів 17, узбеків 26, жидів 15, німців 9, таджиків 16, кірґізів 25, татар 15, калмиків 9, осетинів 9, казахів 24, удмутрів (вотяків) 10, башкірів 11... Під оглядом соціяльним, то совіт національностей складається так: партійних урядників 88, державних урядників 161, урядників господарчих установ 34, урядників суспільних орґанізацій 31, робітників працюючих на підприємствах 70, колхозників 97, інтеліґентів 52, військових 51. Серед депутатів є 110 жінок і 8 таких, що ще не скінчили 20 літ. Свій звіт Нурпеісов закінчив чолобитнею Єжову.

На другий день, 15. І. відбулося перше спільне засідання совіту союзу та совіту національностей, що вкупі дають т. зв. **Верховний Совіт.** Засідання відбулося в 14 год. під керівництвом Андреєва, предсідника совіту союзу. На пропозицію секретаря Центр. Викон. Комітету Ґоркіна одноголосно депутати одобрили всі зміни нової конституції, які відносяться до справ утворення кількох нових наркоматів, як машинового промислу, державних достав та воєнної маринарки, проголошення воєнного стану, включення предсідника державного банку в совіт народніх комісарів, в справі нового адміністраційного поділу територій поодиноких „республік" СССР. Вдійсності, все це, що постановлено у справі змінення або доповнення большевицької конституції сталося фактом доконаним ще 1937. р. А депутатам лишилося тільки це все одноголосно приняти.

Вправді тут була деяка навіть, здавалося б на перший погляд, зміна, а іменно **право президії Верховного Совіту проголошувати стан воєнний не тільки на випадок війни, але й в час мира і то або в цілому СССР або тільки в його частинах** „в інтересах оборони СССР або для забезпечення суспільного порядку і державної безпеки". Кажемо тому, що це є тільки на перший погляд новість, бо большевицька Москва на землях поневолених народів, передусім на Україні, держить постійно воєнний стан і його від часу до часу, коли треба вимордувати більшу норму інородців, посилює. Дотепер це робилося без всякого галасу. Відтепер **дозвіл на мордування „інородців" буде стверджений законодатним актом.** В цій справі забирали голос Молотов та Косіор. Молотов між іншим слазав таке:

„Ви знаєте, що на Совітський Союз в послідних роках ніхто не нападав ззовні, хоч і не було недостачі в різного рода напастях від імперіялістичних аґресорів. Тому не було потрібно і вводити вказані міри і особливих рішень про це питання. Але ми мимо всього повинні передбачити щонебудь на випадок можливих ускладнень. Тому мені здається, що пропозиція, котру поставлено тут про те питання, для вас зрозуміла і вповні приємлива". ,

У своїй промові Молотов говорив про потребу змічнення воєнної фльоти СССР, а також про потребу забезпеки запілля червоної армії на случай війни перед розкладом зі сторони протибольшевицьких елементів.

Косіор, навязуючи до внеску у справі доповнення ст. 49 конституції точкою у справі воєнного стану, сказав, що вирішення цієї справи буде дуже важним актом політичного та державного значення.

На засіданні Верх. Совіту, що відбулося 17. І. вибрано одноголосно президію Верховного Совіту — т. зв. „Колективний Президіум СССР". Предсідником вибрано Калініна, секретарем А. Ф. Ґоркіна, а крім того 11 заступників предсідника, це значить від кожної союзної „республіки" по одному, а крім того двадцять чотирьох членів президії, між якими є і Сталін. Прізвищ заступників Калініна та решти членів президії не подаємо, бо не знаємо чи за місяць не зайдуть там зміни внаслідок викриття німецько-японських шпигунів, або троцківсько-бухарінських диверзантів.

На тому ж засіданні після того, як вже вибрано предсідника президії Верховного Совіту, Молотов зложив на руки Калініна димісію старого уряду СССР. Тут відбулося прання брудів „альпініста" Криленка, який був головним прокурором СССР, доки його не заступив Вишинський, а також і Літвінова. Але Літвінова наразі чесав Жданов дуже делікатно.

На останньому засіданні совіту союзу, що відбулося 19. І. Молотов подав листу совнаркома (себто членів уряду). Склад уряду (затверджено його одноголосно) представляється так: предсідник (премієр) **Молотов,** його заступники **Чубар, Мікоян і Косіор,** який рівночасно іменований комісарем Совітської Контролі на місце Єжова, що займав цей пост до останнього часу. Міністр заграничних справ **Літвінов,** справ військових **Ворошилов,** морських справ **П. Смірнов,** внутрішніх справ **Єжов,** зовнішньої торговлі **Чіялев,** важкого промислу **Л. Каганович,** оборонної промисловости **М. Каганович,** легкої промисловости **Шестаков,** харчевої промисловости **Ґілінскій,** совхозів **Юркін,** шляхів **Бакулін,** почти і телеґрафу **Берман,** справ земельних **Ейхе,** внутрішньої торгівлі **М. Смирнов,** фінансів **Зверев,** механічної промисловости **Брускін,** здоровля **Болдирев,** справедливости **Ричков,** сільсько-господарчих справ **Попов,** предсідник „Ґосбанку" **Вознесєнскій,** предсідник комітету вищої освіти **Кафтанов,** прокуратор СССР **Вишинський.** Замітне те, що в цьому уряді побіч москвинів є чисельно репрезентовані жиди, а саме 7 жидів на всіх 28 членів уряду, що дає 25%, хоч всіх жидів у цілому СССР тільки 1%.

З подій, які особливо цікавими були для депутатів побіч появи Сталіна в льожі зі своїми прибічниками, найцікавішим було те, що їм влада признала по 1000 рублів місячної платні, а крім того по 150 рублів за кожне засідання. Предсідники обох палат Андреєв та Шверник та їх заступники будуть діставати по 300.000 рублів на рік. Скільки буде діставати Калінін і члени президії Верховного Совіту СССР ще не знати. Маємо враження, що тут також буде мати повне примінення другої частини комуністичної засади „кожному по його потребам".

Перша сесія Верховного Совіту закінчилася дуже весело. На салю засідань увійшли делеґації від війська, робітників, селян та інтеліґенції, а їхні провідники славословили у своїх промовах Сталіна. — На самий кінець прийшов „товариский обід" з промовами в честь Сталіна. — От і вся робота Верховного Совіту СССР.

Примусове стягання „добровільних датків" з українських селян на „світову революцію". Відомо, що Сталін недавно заявив про смертельну загрозу для СССР, якщо вона не вибухне в якнайкоротшому часі.

КРИЗА БОЛЬШЕВИЗМУ

Хоч Совітський Союз віргородивсь від решти світу ще більш чим китайським муром, його не можна розглядати, як щось, що висить у воздусі. Совітський Союз існує, як певна, хоч і змінна, політична величина на одній шостій земної кулі і, як така, **входить у склад існуючого світово-політичного укладу сил.** Всяке збільшення або зменшення питомого тягару Совітського Союзу у цьому укладі має вплив на хитання існуючої рівноваги цього укладу. З другої сторони не можуть не діткнути і самого СССР всякі захитання цієї рівноваги, що їх спричинюють інші світово-політичні сили, цілком не оглядаючись на те, чи це справляє большевицькій Москві приємність, чи ні, або просто таки з наміром згнобити її, як перешкоду на шляху своїх політичних стремлінь.

Це між іншим також має вплив на еволюцію суперечностей внутрі большевизму.

Приміром зріст ідеольоґічного впливу большевицької Москви поза межами СССР, зміцнює автоматично її світово політичну позицію. З другої сторони ослаблення цих впливів бє по цілій політичній, соціяльній та економічній системі большевизму внутрі СССР, що є розбудовані саме під кутом виклικання „світової пролетарської революції", що є побудовані і розбудовані на те, щоб з московського народу і напів чи цілком засимільованих з ним у майбутньому сьогодні поневолених народів вчинити авангарду тої „світової революції". А колиб вона вдалась, щоб забезпечити панівне становище московських большевиків, московського народу у тому майбутньому Світовому Совітському Союзі. Обєктивне ослаблення попиту на „світову революцію" по зразкам большевицької Москви — спричинює кризу большевизму внутрі московської імперії.

Та дотепер ми не згадали про найважніший чинник в тому розкладовому процесі большевицької доктрини та большевицького режиму. — Цим чинником є назріваюча до свойого вибуху **революція поневолених Московщиною народів,** в якій Україна, під оглядом своєї сили, висувається на перше місце. Річ ясна, що обективна роля України є зумовлена її субєктивним стремлінням до створення своєї державности через розвал московської імперії (а не до самого сепаратизму від московської імперії). І тут також помічається подібне явище. Вага революції поневолених народів не дасться обмежити до границь СССР. **Вона має світово політичне значення поза межами Совітського Союзу.** Дрогання, які спричинюють її удари ідуть далеко поза мури московської тюрми народів. Тут спричинюють деякі зрушення політичної думки і чину, а вони як відгомін у свою чергу ззовні вдаряють у кордони СССР, щоб проникнути їх досередини.

Ця глибоко скрита під поверхнею московсько-большевицької казьонщини розпалена лява, дає про себе безнастанно знати. Її кипіння відчувають дуже добре сьогоднішні бонзи компартії, що підчас першої сесії Першого Верховного Совіту веліли депутатам ухвалити доповнення 49 ст. конституції у справі т. зв. военного стану, який може бути проголошений не тільки в часі війни, але й в часі мира. Як буде виглядати таке проголошення военного стану на практиці, побачимо пізніше.

Безперечно революція в СССР ще не доспіла до зриву. Вона, як і всякий орґанічний розвиток мусить відбуватися в означеному часі. Час той може бути довший або коротший, це залежить від цілого ряду психічних та матеріяльних чинників. Ясна річ, маю тут на думці не той час, що „робить за нас", а той час, який є потрібний, щоб якась точно означена робота була зроблена. Але сьогодні вже ці глухі підземні взриви свідчать про далекосягле значення революції поневолених народів не тільки на просторах сьогоднішньої московської імперії, але й в цілому світі. **Бо ніодна революція не розрушила ще такої ґрандіозної будівлі, ніодна ще не створила таких можливостей виграти або стратити перед всіми народами світу, що революція поневолених народів московської імперії.**

І Москва це дуже добре розуміє, вона знає, що тут йде передусім про її власну шкіру. Ленінська ставка на добровільне злиття народів, добровільну асиміляцію, провалилася. Кредит, уділений большевикам московським народом на будування комунізму заломився в наслідок того. В патріотичних кругах ВКП(б) серед московської інтеліґенції, робітництва, селянського активу повстала паніка, вони починають конспірувати проти влади та її заборчих цілей у світовому маштабі, що розрушують їм їхню матушку Расею. І московські большевики кидають їм у жертву „націоналів", відсвіжують Іловайського, кличуть на підмогу дух Петра Великого, починають карельців вчити гражданки, видають закони про „охорону" московської мови на землях поневолених народів.

„Мы уже довольно поиграли в республики и правительства". Сказав Сталін ще 1918. р. у квітні Затонському. Одначе показалося, що він був завеликим оптимістом. Бо ще 1938. р. треба бавитись у республіки та правительства, як от різні УССР, БССР і т. д. Але не зважаючи на те, Сталін не забув свого. Він є добрий учень Леніна, а Ленін тільки під загрозою ножа на горлі годився на федерацію... І сьогодні ще треба відзначувати у конституції, що кожна „союзна республіка" має право на вільний вихід з Союзу. А як це право виглядає це друга річ. Згідно з конституцією, то кожна союзна республіка може відділитися від Союзу, але при союзі мусить залишити свою територію, яка є власністю союзу і своїх громадян, які в той же час всі без виїмку є горожанами того ж Союзу. — Оттак виглядає право на свобідний вихід для кожної союзної республіки.

А як мається справа з соціялізмом, який нібито по думці Сталіна є вже вповні побудований? Не наше діло сваритися з большевиками чи те, що є в СССР, це соціялізм. Від того є різні троцкісти, бухарінівці, соціялісти. Ми одно тільки можемо ствердити, що збудувати соціялізм, а дальше комунізм не дають Москві поневолені народи, які не хочуть добровільно зливатися з „передовим народом світу" — з московським народом і через те наражують большевиків на надпрограмові видатки, що йдуть на гноблення та асиміляцію поневолених народів і не мають нічого спільного з будуванням комбінатів, електростанцій і т. д. Але, коли большевицькі бонзи кажуть, що в СССР соціялізм є вже построєний і вони переходять до комунізму, то ми скажемо, згода! Але на це все ми будемо дивитись своїми власними очима. — Для нас вистарчає те, що є, а не те, що хотіли б мати різні марксо-ленінські головотяпи. Наше становище супроти большевизму, нашу тактику боротьби з ним мусить визначати не те, чим хочуть бути большевики, **а те, чим вони є.** Тимбільше, що сам Ленін на большевицьку теорію дивився як на напрямну ділання, а не як на доґму. — А в руках московського імперіялізму вона ще крім того стала просто обильним джерелом потрібних аргументів на оправдання його політики.

Візьмімо приміром час военного комунізму. Чи могли б большевики вдержатись при владі без терору та грабунку селян? Ні. — Слово реквізиції пахло контрреволюцією, реквірували буржуї, біла армія... і тому найшлось слово „военний комунізм", тимбільше, що влада крім грабунку займалася ще і розподілом награбованого добра. Пізніше прийшов НЕП, треба було відчистити і відремонтувати старий господарський апарат. А за тим прийшло умотивування його конечности відповідними цитатами з Маркса плюс імпровізація самого Леніна. Пізніше пятилітки. Вперед прийшла перша пятилітка. Це пятилітній барабанний вогонь по селянству, особливо по селянству поневолених народів, серед якого збереглись традиції кривавих повстанчих розправ з білими та червоними окупантами. А селян-

ство давало моральну і фактичну опору самостійницьким змаганням свого національного активу, що пролізло у ряди партії, державний апарат, церкву. Коли большевики не були б видумали назви пятилітка та колективізація, вони найшли б інші назви, але селянство мусіли згнобити, інакше досьогодні з большевизму вже нічого не було б крім спомину.

Треба було дістати засоби на розбудову промислу, а зокрема воєнного промислу, а де було їх узяти, коли не хотілося впускати чужий капітал за ціну деяких концесій. Лишався одинокий шлях, шлях розбудови промислу коштом морення голодом села. Село в цій соціяльній системі, яку увели з конечности большевики, не було заінтересоване у збільшенні засівної площі, йому треба було тільки стільки хліба, щоб діждати до відповідного моменту, коли большевизм опиниться у смертельній агонії. Отже ж внаслідок того прийшла політика грабунку в селян всього до чиста. Тоді почалась масова утеча населення з хліборідних просторів на північ у райони, де завсіди хліба бракувало, але де за большевицької влади його було більше, чим на Україні. Це примушує большевиків завести кріпацтво в колгоспах та промислових підприємствах, бо і робітники мандрували. Так крім засобів продукції, усуспільнено вповні і робочу силу колгоспників та робітників. Сила людини перестала бути її власністю. Назвати це кріпацтвом большевикам невигідно. І тому приходить назва „соціялістична організація працюючих мас".

Перша пятилітка не вистарчила. Барабанний вогонь треба було продовжувати і то вже не тільки по селі але й по місті. Чи ж можна б було інакше? Чи ж можна було послухати Бухаріна про будування соціялізму самовпливом? Не можна було цього зробити. Чи ж могла б большевицька Москва здатися спокійно на інтернаціоналізм большевиків українців чи грузинів? Чи не змушувала їх ця сама загроза що і на соціяльному відтинку вперед до творення, а опісля до послідовної ліквідації союзних республик, чи не змушувала вона їх до русифікації інородців?

Так — московські большевики воліли, щоб Українці і інші поневолені народи перестали бути собою, щоб вони добровільно асимілювались. І вони навіть мали надію, що так станеться. А коли збанкротували їх надії тоді вони взялись до отвертого насильства.

Бо і на самих московських етнограф. землях почала горіти земля большевикам від московського націоналізму, який плює на світову пролетарську революцію і з становища московського вважає непростимим злочином існування якихсь союзних республик. І щоб не зрезиґнувати з армії потрібної до світової революції большевизм резиґнує з того, що ще недавно звалося ленінською розвязкою національного питання а вводить ленінсько-сталінську розвязку того ж питання. І коли прийдеться остаточно зліквідувати союзні і всякі інші „республіки" то і на це найдеться відповідне місце з писань Леніна. От приміром: „Федерація є переходова форма до цілковитої єдности трудящих різних націй". (Ленін. „Початковий начерк тез у нац. та кол. питаннях". Для II. Зїзду Комінтерну 1920 р.). Вправді Скрипник додавав покликуючись знов же на Леніна, що це злиття є можливе тільки тоді, аж на цілому світі соціялізм запанує і приготовить „людство" до комунізму. Але за те, що він, як впертий хахол дуже часто повтаряв цю фразу, то вкінці мусів себе самого зліквідувати.

Насильна московізація це є їх одинокий вихід хоч і безнадійний.

Концепція построєння московської імперії на спосіб союзу республік зродилась не у голові Леніна. Ленін був прінціповим ворогом „буржуазного" федералізму, але **він волів федералізм голошений на Україні Грушевським та Винниченком чим повний розвал московської імперії,** чим повстання самостійних держав поневолених народів на її звалищах.

Тимбільше, що ці федеративні ідеали деякої частини нашої інтеліґенції здеморалізованої марксівським і іншими інтернаціоналізмами вдійсності віддавали назад Москві у руки всі засоби дійсної влади, як керівництво над армією, закордонною політикою.

Правда, така федерація, якої хотіли наші соц.-демократи 1917 і наступних років, давала право зфедерованим республикам внутрішнє життя, культуру, штуку, науку, промисл, взагалі своє домашнє хозяйство вести по своїй вподобі. Це було очевидно не довподоби московським большевикам, які знали, що кожної хвилини відроджені народи полишені без надзору Москви, можуть зробити в себе вдома переворот, усунути москвофільських представників і вийти поза рогатки поставлені федерацією. Не могла Москва самопас лишити союзні республики. І так в першій мірі треба було розбороти народні маси поневолених народів, при помочі москвофільського елементу, винищити його актив, а опісля прийшла черга і на сам москвофільський параван, бо ж не можна було його лишити. Недаром такому Скрипникові закидала большевицька Москва, що за його плечима звели свої гнізда націоналісти. Безперечно революціонери використовували, як нелегальна інституція, всякі місця в тіні, **а Скрипник кидав довгу тінь.** Чому цього не було можна використати? Так валився один за другим стовп москвофільський. А з тим і щезала надія серед революціонерів використовувати радапарат для революційної роботи.

І тут саме лежить зворотна точка в революції в СССР, яка мусить шукати і вже шукає собі іншої організаційної опори як радапарат і партійна система, бо їх можна тільки принагідно використовувати, а не думати, що можна їх хитро заповнити своїми людьми і одного дня зробити переворот. **Революція находить собі базу серед мас понев. народів, армії, робітництва, колгоспного селянства, в концентраційних таборах,** але не в наркоматах, а проти них, проти цілої большевицької системи... Це змушує владу до ще ближчого зацікавлення народніми масами. Дотеперішній догляд за ними органів безпеки, сексотів, політ-робітників, бриґадирів не вистарчає. Вибори до Верховного Совіту виказали, що до такої дурниці, як кинути виборчу листу з урядовими кандидатами треба було змобілізувати аж два мільйони агітаторів і на кожну сотню виборців наставити одного спеціяльного наглядача. Коли це потрібне в час мира, то що буде в час війни, коли то треба буде „щоб поїзди підїзджали під фронт з точністю годинникового механізму, щоб набої, що їх буде діставати фронт, були виконані по всім правилам, щоб вони відповідали цьому призначенню вповні, з яким висилається ці набої, щоб запілля відчувало, розуміло, чого треба в кожний момент фронтові, щоб приміром, підчас нечайних воздушних налетів люди не тратили голови, щоб за мінуту після таких налетів знову і знову вступала у свої обовязки організація, щоб сільське господарство зі зменшеним числом робітників таксамо інтензивно працювало, як і передтим, щоб промисловість побільшила свою працеспосібність ще на декілька разів. Всього того не можна осягнути простою фізичною силою, натиском, а навіть запалом. Все це буде забезпечене тільки могутньою соціялістичною організацією" (з промови Калініна на передвиборчому зібранні виборців Виборгского та Красногвардейского районів Ленінграду).

Кожний мусить згодитись, що далеко приємніше іти до виборчої урни під звуки оркестри, чим працювати тоді, коли рвуться бомби підчас воздушних налетів. І коли большевикам не вдалось перевести „організовано" вибори, то скільки труднощів вони матимуть, не кажемо вже в час війни, але таки в час мира, щоб зорґанізувати та перевести хочби весняні роботи у сільському господарстві таки ще цього року. З цих причин, що большевики нічого не можуть лишити на свобідну волю населення СССР, вони мусять, щораз то більше усуспільнювати всі сили, ціле життя, кожного громадянина зокрема. **Большевики мусять іти до своєї смерти послідовно, доки не спиняться перед такими труднощами політичними, суспільними та економічними, яких вже не могтимуть охопити ніякими плянами.** — І тоді вони спробують „може" давати полекші.

І так: на відтинку „національної політики", большевицька Москва щораз то більше мусить посилювати асиміляційний та експропріяційний натиск на поневоле-

ні народи. Вона послідовно мусить винищувати ці опортуністичні, москвофільські елементи поневолених народів, при помочі яких вона закріпила своє панування над цими нарадами. Ті всі Скрипники, Затоньські, Любченки, що колись були помостом Москви на Україну, пізніше стали вправді не дуже високим, але всетаки валом, за яким примістивсь революційний елемент України, стріляючи по Москві. Звалити такі стовпи, як Скрипник, це була історична конечність. Скрипники серед мас народніх стратили всякий моральний кредит, їх питомий тягар, як представників українського етнографізму, що був великий, в час, коли большевики творили т. зв. Радянський Союз, сьогодні зійшов до зера. Сьогодні обставини змінилися, остався тільки закон непідпертий ніякою реальною силою. Народні маси України на Скрипників дивляться, як на наймитів Москви. Сьогодні вже є хіба дуже мало таких фантастів, що думали б у большевицькій системі відстояти національну відрубність Української Соціялістичної Радянської Республіки, щораз менша скількість таких, що думали б, що їм вдасться московську форму совітського апарату заповнити українським змістом. Тактика критися в тіні широких плечей Скрипників, хоч обективно не могла мати успіху, то проте вона випливала з ментальности молодого революційного руху, який доперва діставав перші зуби.

Час другої пятилітки це час перелому і в революційній концепції на терені московської імперії. Революція з „радянських" установ, з партії переноситься на більш надійний ґрунт в колгоспи, фабрики, в армію. Те, що до того часу там було, що виявлялося, як саботаж, індивідуальний терор, скерований проти большевиків, це не була ще революція, **це був тільки стихійний відрух активу народніх мас,** який свідчив, що в народній масі існує ґрунт потрібний до того, щоб тут могла скільчитись і рости протимосковська революція. — Само життя виказує абсурдальність концепції опанувати українцями московський совітський і партійний апарат на Україні. Недарма офіціоз компартії України виходить на московській мові від 1. І. ц. р. І цілком слушно у Компартії большевиків України на чолі з Хрущовим, який з дотеперішнього секретаря московського обласного парт. Комітету, заавансував на пост першого секретаря ВКП(б) на місце Косіора, українців вже немає. Річ ясна, маємо на думці не низи партії, а її вищі поверхи. Нема вже, ні Хвильових, ні Шумських, ні Скрипників, ні Затонських, ні Любченків. А хіба навіть найбільший оптиміст не може надіятись від москалів, щоб вони співчували українському сепаратизмові тільки тому, що вони є членами т. зв. компартії большевиків України.

Бо і чи може Московщина супроти України та інших поневолених народів московської імперії в теперішніх умовинах, коли широкі народні маси поневолених народів поза заслоною соціялістичної фрази навчились бачити обличчя Москви, вести так свою асиміляційну політику, як вона вела в 24—26 рр.? Не може Коли б Москва, під натиском розуміється, „дала" тепер Радянській Україні тільки такі права, як вона мала їх 1921. р., вона дала б у руки українців такі позиції проти себе, з яких, в теперішних умовах, не могло б навіть бути мови про відворот українців на сьогоднішні позиції. А здобуття цих позицій коштувало Москву не мало не тільки матеріяльних засобів, з яких можна б було побудувати сотні нових фабрик, підприємств, „мережу" електростацій, але й морального престіжу як „світової батьківщини всіх трудящих". Сьогодні поза СССР кожний пролетар, що шануючи себе, читає тільки „ліву" пресу, може набрати переконання, що в самій ВКП є 99.9% шпигунів, диверзантів і страшних фашистів. А все це є наслідки боротьби московських большевиків не тільки з народніми масами поневолених народів, але й з членами партії, що рекрутуються з тих народів.

Кожна спроба Москви вернути до старого значило б тільки те, що Москва з двох лих хотіла б вибрати менше. А щоб не мусіти колись вибирати, вона намагається тепер знищити, **засимілювати** поневолені народи так, щоб їм і не снилася навіть їх національна самостійність.

На соціяльному відтинку, таксамо московські большевики мусять бути послідовними, це значить від соціялізму переходити до комунізму, від закріпощення людини до введення її у стан „тотального" рабства. А що це не так легко, а що при тому вона все дальше і дальше стрічатиме щораз то більшаючий опір цих мільйонів людських дробин, то вона мусітиме розбудовувати до нечуваних розмірів державний апарат з сотень тисяч і мільйонів різних менших та більших урядників-апаратчиків, служащих, сотських і т. д., які будуть тільки за те їсти хліб насушний, що „керуватимуть" працюючими масами. Це вже тепер викликає постійну крізу в большевицькій промисловості та взагалі в їх цілій господарці. Але чим далі, вона буде більшати в міру того, як збільшуватисьме орґанізаційний апарат у всеімперіяльному маштабі. Одначе ця кріза походить не від надміру промислових та сільсько-господарських продуктів, а від браку робочих рук, який збільшатиметься. В СССР неможливо є, щоб влада, одинокий власник засобів продукції палила збіжжя, бавовну, топила каву і т. д. Зате там те все гниє, розкрадається, нищиться, якщо і вродиться чи випродукується, бо бракує рук, щоб належно забезпечити добуте працею невільників... „У Москві сотні та тисячі директорів сильно зажурені — звідки їм взяти б робітників, щоб вповні заповнити, розширити завод, фабрику"... (Н. С. Хрущов на передвиборчому мітінґу виборців київського району Москви 30. XI. 1937.). Дальше Хрущов пояснює, що цей брак потрібних у промисловості рук є наслідком того, що село 1937. р. зібрало великий урожай з колгоспних піль і тому не хоче йти на фабрику.

Одначе до цього „урожаю" з 1937 р. треба підходити „діялектично". Бо приміром Косіор 25. грудня 1937. р. заявив, що на 27000 колгоспів, які є на УССР 5—7 тис. колгоспів виплачує селянам не більше як 60 копійок за трудодень. А що деякі норми на трудодень у сільському господарстві в теперішніх умовинах є такі, що їх треба виконувати і два дні, то в такому випадку колгоспники заробляли за день праці в цих колгоспах деколи менше як 30 коп. А на загальне число всіх колгоспів УССР, то значить на число 27000 було всього 100 таких колгоспів, де селянам виплачено від 5 до 7 руб. за трудодень. На етноґрафічних землях московських повинно бути ще гірше, бо там хліб не родиться Але коли там справи стоять ліпше чим на УССР, то це свідчить тільки, що селянство московських етноґраф. теренів, живе на рахунок українського селянина і взагалі селянства поневолених народів. Та проте воно не живе ще аж так добре, щоб у вільний час не мало охоти заробити десь на боці.

Але брак робочих рук у промисловості треба пояснювати іншими причинами, бо у большевицькому промислі бракувало завсіди робочих рук навіть в роки смертельного голоду, коли то цілі села або вимирали, або вимандровували до міст. Тоді тільки збільшалася скількість робочих рук у концентраційних таборах, а у промисловості остався і дальше брак потрібних робітників. От для прикладу. „Ґудок" ч. 8. пише, що „пливкість інженерно-технічних кадрів у паровозних варстатах станції Буґульма сягає 90%". Бо зпоміж 13 молодих інженерів, яких 1936. р. приділено до згаданої станції лишився тільки один. А 12 втікло, шукаючи якогонебудь заняття. Дальше. Куйбишевська залізниця відчуває брак інженерів. Пост будівельного інженера сповняє чоловік, що „не вміє чотирьох аритметичних ділань". Інженери приймають посади буґалтерів, рахункових, щоб тільки врятуватись перед відвічальністю за стан залізниці. Присланий з Москви інженер видержує на станції не більше як 2—3 тижні і опісля тікає, не зважаючи на те, що йому за те грозить кара. „Ґудок" пише, що таксамо мається справа і в Уфі, Сизрані, Куйбишеві, Уляновську та інших містах.

(Правда, економічну крізу спричинюють ще і інші моменти, але про це поговоримо на іншому місці). — У большевицькому устроєві помічається дивне явище. Чим більше змагається намагання орґанізувати процеси продукції, тим більше зростає безголовя. Чим біль-

Президія святочного засідання 21. I. 1938 р. в Москві з нагоди XIV. роковин смерти Леніна. Стоять у такому порядку (зліва): Жданов, Дімітров, Мікоян, Булґанін, Андреєв, Єжов, Молотов, Хрущев, Калінін, Косіор, Сталін, Ворошилов. В якому порядку ставатимуть під стінку — побачимо пізніше.

ще зростає орґанізаційний апарат з різних наглядачів, апаратчиків, сотських, бриґадирів, урядників, тим меншає число потрібних рук до праці. Це не значить, що ці руки меншають чисельно, хоч цей факт існує і має вплив не тільки на хід продукції, але на цілу большевицьку систему. На стан продукції у московській імперії має безпосередньо вплив щораз то більший занепад якости праці закріпощених робітників (в якнайширшому розумінні) та селян.

На соціяльному відтинку „національна політика" зокрема виразно відзначається. Командна верства на землях поневолених народів, всі ці бриґадири, комбайнери, техніки, інженери, професори, стахановці, апаратчики — це значить большевицька інтеліґенція, щораз то більше ставатисьме московською, в міру того, як кріпнутиме революційна думка серед поневолених народів. Річ ясна, большевицька Москва буде так довго виповняти вимоги ґенеральної лінії московського імперіялізму, доки сили революції не переростуть сил московської реакції.

Одначе до того часу московські большевики будуть безпощадно експльоатувати людський гін до збереження життя. Не зважаючи на шалені здирства, визиск населення поневолених країв не хоче поповняти масового самогубства. Воно тримається життя і працює, хоч з добутків його праці йому лишаються тільки голодові кришки. Гнів і ненависть до большевицької Москви наразі находять вияв у розпорошених випадках індивідуального терору. — Одначе останні події в СССР свідчать про те, що боротьба з ненависним ярмом починає прибирати масовий характер. Колгоспи масово заявляють, що не будуть платити високих тягарів. Це діється в так званий „нормальний" час, коли СССР є членом Союзу Народів. Коли то питомий тягар кожної людини в СССР зводиться до нулі. Бо навіть вбивство не знать як ґеніяльного сталінівця не зміняє нічого в системі. На місце ліпшого приходить гірший, **але система триває.** — Висадження в цей „нормальний" час поїзду, це може і ефектовна річ, але воно таксамо не може вдарити по большевицькій системі. Воно може тільки підточувати її. Але коли прийде час „ненормальний", коли спалахне війна, або ситуація у зовнішньо-політичній площині зміниться на гірше, коли балаґан московського плянування затопить так фабрики та підприємства, що вони пічнуть ставати, коли потухне надія на „світову пролетарську революцію", коли внутрі СССР, революція охопить маси і поведе свою пляновy акцію на знищення московської імперії, **тоді і збільшиться значення кожної одиниці, тоді революційна ініціятива одиниці в межах загального пляну революції буде завдавати дуже болючі удари.**

Приміром війна. — В час мира вивернення поїзду це не велика втрата, але це саме в часі війни, тоді, коли на фронт ідуть потрібні до ведення війни засоби, може дуже поважно відбитися на цілій системі, а вислання чобіт там, де треба гарматніх набоїв, може принести важкі до обчислення наслідки. Та большевики не сліпі. Вони краще всякого іншого знають це все дуже добре. І вони хочуть цю загрозу зліквідувати вже сьогодні. А боротьба їхня з цею загрозою змушує їх заперечувати цю доктрину в імя якої вони розвивають свої боєві прапори. Це знова викликає потребу відкинути і саму доктрину, за якою стоїть зміст, що потребує цілком іншого ідеольоґічного сформування. Недаром серед большевиків існує вже декуди переконання, що тепер „фашизм є більш льогічний чим комунізм". — Це відноситься також хочби до ножиць між ідеєю свободи громадянської одиниці, втяганням її до найвищих державних установ, а примусовою тенденцією влади заводити рабську працю на підприємствах тих же нібито вповні свобідних громадян.

І так ми приходимо до самого осередку, де большевизм починає гнити, до його власних сподвижників, та віруючих, — на терени московської нації, в саму Москву. — І самі московські большевики чують на собі тягар марксо-ленінської доктрини про націю, про державу, про працюючі маси і т. д. Але покинути її вони не всилі хоч большевицька дійсність суперечить большевицькому світоглядові. На тому терені загальна переоцінка цінностей мусить і може прийти тільки після того, як будуть фізично знищені причини існування московського большевизму на землях поневолених народів, це значить, **коли впаде без решти московська імперія.**

МІТРІНҐА ІВАН

ЄЖОВ — народній комісар внутрішніх справ СССР, наступник Яґоди не лиш на пості вождя ҐПУ, але й на лаві обвинувачених.

Лекція у військовій школі „пролетарської дивізії“ в Москві. Старшини цієї дивізії хотіли недавно вбити Сталіна та Єжова.

СТАХАНОВЩИНА

Стахановщина й стахановські рекорди були через повних пять років основним кличем большевицького піднесення видайности праці. Пишемо були, бо нині вже затрубіли до відвороту. Покищо маємо **заборону приступати самочинно до стахановських змагань,** небавом буде заборонено взагалі змагатися і ставляти рекорди.

Щоб зрозуміти стахановський рух мусимо перенестися пять років взад, а саме до часу початку другої пятирічки, на переломі років 1932/33. Перша пятирічка виказала цілу нереальність зложених плянів, а „виконання пятирічного пляну в чотирьох роках“ виявилося звичайним пропаґандивним тріком. Плянів не виконано навіть в ключових промислах як прим. в гутництві, в якому виплавка сирого заліза мала з початком другої пятирічки осягнути цифру 22 міл. тон річно, (на 1933 р.), а осягнула: 1934 — 10,4; 1935 — 12,5; 1936 — 14,5 міл. тон! Ще гірше представляється справа в легкім промислі. Приміром цілий обувний промисл СССР дав у 1932 р. 76 міл. пар обуви, цебто по однім черевикові на громадянина в рік.

Причин цих недотягнень дошукувалися большевики зокрема в невідповідній видайності праці, що й було правдою. Мала видайність праці совітського робітника випливала з його слабої фахової підготовки та низького позему інтеліґенції. Це була правда, якої не

Зліва — Н. С. Хрущев, теперішній перший секретар КП(б)У. На цей пост визначила його Москва 28. І. ц. р. на місце Косіора. Хрущев ще в листопаді 1937 р. ходив у вишиваній сорочці на український зразок, хоч тоді був ще секретарем парт. комітету московської области. Тепер ясно, що Москва отак „українізувала“ Хрущева. — Зправа — нарком земельних справ СССР ЕЙХЕ. З його докладу (11 сторінка „Геть з больш.“) виходить, що сільське господарство СССР котиться цілком в пропасть.

могли не замічувати большевицькі організатори промислу. Але далеко поважнішою хибою від нефаховости робітника була відсутність наукової організації праці як системи праці в большевицькому промислі. Очевидець, що вернув у серпні 1937 р. з СССР оповідає, що на копальні бурого вугілля, якої ведення, як спецові гірникові йому поручено і при якій був склад будівельного матеріялу для будови шахт, не було ніякого спису інвентаря. Матеріял видавано без ніяких поквітувань і щойно він запровадив інвентар та евіденцію видачі. Очевидно, зарядження ці стрінулися з повним одобренням зверхньої влади. А це був вже рік 1932, пятий рік большевицького плянування. Така господарка не була очевидно фактом відокремленим, але поголовним.

Ми могли би покликатися на голоси большевицької преси, які ілюстрували би дуже докладно методи большевицької господарки, які при цілому шумному реклямуванні „плянової господарки", виказували повну відсутність детально опрацьованої пляновости основаної на науковій організації праці.

А втім може й відповідальні круги не мали часу на розроблювання далекойдучих детальних плянів, обмежуючися радше до начеркнення загальних напрямних. Існуючі елементарні недомагання лишено самим собі, **а головну вагу звернено на підвищення видайности праці робітника. Так зявилося соціялістичне змагання, якого офіційним творцем був гірник вугільних шахт у Донбасі Стаханов, від якого цілий рух названо стахановським рухом — стахановщиною.**

Основною хибою цілої постановки було поставлення праці в площину рекорду цілком подібного до рекорду спортового. Мірилом став **вислід циферний**, а не реальна вартість виконаної праці. Зпершу були подумані ці рекорди як педаґоґічний засіб підвищення видайности праці робітника, але згодом зійшли вони на систему, яка претендувала заступити цілком наукову організацію праці. Матеріяльні користи звязані з рекордами, захоочували робітників ставляти ці рекорди, які мали виказувати, до якої виконности є здібний робітник „найщасливішої на світі країни". Ці рекорди, обчислювані відсотковим відношенням до обовязуючих норм давали відсотки перевиконання норм від 100 аж до 9000%! Це викликало з одної сторони подив, з другої сторони сумнів, що до правдивости цифр. Ми постараємося вияснити суть стахановських рекордів на основі кількох примірів, взятих з большевицької преси:

„Бурильщик рудника імени „Правди" тов. Кочелам виповнив своє завдання на 1050%. Бурильщик того ж рудника тов. Ладушка дав за зміну 13 норм, тов. Степаненко при кріпленню (забезпечуванні шахти) виповнив денне завдання на 1660%". („Правда", 24. XI. 1937). Згаданий очевидець подав такі завваги відносно стахановських рекордів в копальні: стахановець, що зголошував рекорд, підготовлявся окремо до праці. Йому віддавано найкраще знаряддя, для нього працював компресор, для нього був цілий ряд помічників для усування зломів вугля. По такій підготовці, ставав стахановець до праці і „перевиконував норми". Що перевиконання наступило наслідком створення спеціяльних умовин праці, далеко інших від умовин дійсних, що інші пневматичні молоти або стояли або працювали слабо, що обслуговування стахановця, як вивоження вугля, сортування, важення, спинювало рух копальні, що стахановець був добре відживлений і випочатий — це не було важне. Важний був рекорд, про який писала преса й за який діставав стахановець спеціяльну винагороду, що дозволяла йому відпочивати тиждень, а то й місяць — аж до нового рекорду. Ефект був такий, що видайність копальні, не зважаючи на рекорди падала, робітники деморалізувалися. Бо очевидно рекорди стахановця ставали бичем для других робітників, яким підвищувано обовязкові норми, не даючи їм всіх тих удогіднень при праці, які мали стахановці. Стахановщина стала звичайним способом висмоктування останніх соків з робітника. Згодом за перевиконання норм зроблено відповідальним керовника шахти, який одержував 20% заплати належної робітникам за перевиконання норми. Очевидно, що керівник сам, не працюючи і не висилюючися був матеріяльно заінтересований в рекордах, він ставав наганячем. В робітництва витворилося в цій країні „рівности", почуття кастовости — керівники-наставники, стахановці-упривілейовані і звичайна сіра робітнича маса. Наслідки — це були саботажі і вбивства стахановців.

Ще мусимо замітити, що в наведених рекордах нема нічого неможливого й у нас можна би було також ставляти рекорди. На це однак не піде ніяке підприємство, знаючи, що рекорд — це не пересічний осяг і віддавання до диспозиції робітника машини чи апарату, щоб він міг ставляти рекорди, довело би тільки до їх знищення. Врешті якість при рекордах є така низька, що вимагає потім великих поправок. Чи шахта кріплена тов. Степаненком не завалилася і чи тов. Степаненко не пішов за саботаж під стєнку, цього вже не могли ми ствердити.

Отже першим виясненням стахановських рекордів **є створення ідеальних умовин праці одиниці, різних від умовин реальних, за ціну пониження праці збірноти.**

„Правда" з 2. XII. 1937. подає таке: „За останній місяць стахановці завода ім Радишева (Ленінград) заощадили около 60% тон сировини, кількість, із якої можна виробити 55 000 пар підошв". Значить в останнім році другої пятирічки працювалося в той спосіб, що 60% сировини марнувалося. Бо хіба ніхто не буде переконувати, що навіть звичайний швець шиє так черевика, що одного гарного дня відкрає від черевика 60% шкіри і черевик буде далі черевиком.

Маємо друге вияснення рекордів: **введення ощадної господарки на місце дотеперішньої розтратної, дає нагоду ставляти рекорди.**

Перечислім собі „ощадність" на „страти", а переконаємося, що цифри стахановських страт будуть не менше астрономічні. З повищим цитатом буде ця справа виглядати так: замість 100 пар підошв роблено тільки 40, що дає „недовиконання" на 250%. Протягом другої пятирічки стратила фабрика 3,300.000 пар підошв!

„Правда" з 1. XII. 1937. пише про такий рекорд: „Перший стахановець завода, оброблюючи кулачок до запального патрона; за 3 год. 58 мін. виконав 238 деталів. Норма на один деталь 90 і 1/2 мінути(!). Гудов **дав 9050% норми і заробив за неповну зміну 1017 руб. 84 коп.".** А далі маємо ближче пояснення до цього неймовірного перевиконання: „Він змінив технольоґічний процес обробітки. Звичайно той невеликий деталь оброблявся досить примітивним способом. Тов. Гудов винайшов, що можна обробляти цілковитий кулачок на фрезарці фасонними фрезами. Він робив вчера рівночасно на двох станках, при чому на однім обробляв чотирома фрезами 20 деталів, що вже вийшли з першого станка. Тут виконував він три операції".

Є це капітальне вияснення стахановського рекорду. Не треба аж входити в деталі описаного „технольоґічного процесу", щоб зрозуміти, що просто **примітивізм виробничих метод і цілковита відсутність орґанізації праці в деталях дозволили меткішій одиниці, шляхом власної інвенції перевиконати плян на 9000%. І це є третє вияснення стахановських рекордів.**

Трудно припустити, щоб метода винайдена тов. Гудовим була ориґінальна. Методи технольоґічної обробітки, стосовані в капіталістичній господарці, дуже докладно розроблені і не вимагають аж ґеніяльних стахановців. А втім трудно сказати, що це деталь, для якого виконання норма виносила. 90 і 1/2 мінути. Тут підчеркнемо ще один цікавий момент: тов. Гудов працював тільки 3 год. 58 мін. і заробив 1017 руб. 84 коп.! При пересічнім заробітку робітника 150 руб. в місяць і навіть 700 руб. інженера-спеца давало це йому змогу дармувати щонайменше місяць.

Наскільки однак осяг тов. Гудова може бути нормою видайности праці викаже наступне обчислення! Тов. Гудов, працюючи денно чотири години заробляв би на місяць (25 дні праці) 25.445 руб. або на рік 305.340 руб.! Трудно уявити собі щасливішу країну,

як ту, де робітники, працюючи 4 години денно зароблляли би поверх 300.000 річно. Такий річний дохід мають американські мільйонери, яких майно має вартість принайменше 3 міл.!

В „Правді" з 2. XII. 1937. маємо ще таку постанову: „На першій мартеновській печі завода ім. Куйбишева осягнула виплавка сталі 114 тон місто 95, згідних зі завданням. З квадратного метра поду печі знято 6·8 тон, на 0,3 тони **„більше від устійненої технічної спроможности"**.

Є це рекорд, який може переконати читачів „Правди", але ніколи розумну людину. Перетяжувати піч для осягнення рекорду — це може впасти до голови тільки стахановцеві. Бо доки рекорди ставляться різними штучками чи навіть фізичним зусиллям — все ще було впорядку, однак коли ж ставляється їх за ціну знищення засобів продукції (мартеновська піч). то це вже є доказом повного безглуздя. Бо хіба технічна спроможність машини чи урядження не устійнюється на те, щоб знати межу, за яку не сміється йти, бо урядження передчасно нищиться?

Тут маємо четверте вияснення стахановських рекордів. **За ціну знищення уряджень і машин і для задоволення пустої амбіції перевантажується ті урядження і машини понад технічну спроможність, чим осягається вправді хвилевий осяг, але рівночасно викликується далекосяглі перепинки в продукції.**

До якого абсурду довела стахановська рекордоманія виходить з транспортової практики. В цілому світі є так, що залізничий транспорт переводиться по пляну. Поїзди так особові як і товарові їздять за розкладами. Скорість паровозів є все достосована до їх технічної спроможности і машиніст не може собі її довільно міняти, але мусить їхати так, як наказує плян. В большевиків є інакше. Товарові поїзди їздять без розкладів, а їх скорість залежить від... стахановців машиністів, які просто переганяються. І цим навіть чваниться „Правда"! (19. XII. 1937).

Як виглядають практичні осяги при тих всіх рекордах? „Правда" подає, звичайно на останній сторінці, зіставлення денної продукції великого промислу. В числі з 21. XII. 1937. маємо таке зіставлення:

МЕТАЛІ 21. XII.
в тисячах тон

	плян	викон.	% вик.
сире залізо	44,5	39,3	88,2
сталь	57,9	49,3	85,2
вальцівки	43,1	36,6	84,8
Вугіль			
Цілий Союз	403,0	374,6	92,8
Донбас	232,0	229,2	98,8
Автомашини (в штуках):			
грузові (ЗИС)	227	227	100
легкі (ЗИС)	10	10	"
грузові (ТАЗ)	434	434	"
легкі (М.)	80	80	"
Залізниці:			
нагружено		78.968 ваґ.	83,1%
вигружено		76.122 ваґ.	78.6%

Можна би було очікувати, що стахановські рекорди дозволяють принайменше на виконання пляну. А тут при 9000% перевиконання, не маємо навіть виконання на 100%. Як це пояснити?

На це є тільки одне вияснення: стахановщина, якщо навіть дала місцями звищення темп, довела до дезорґанізації праці, що мусіло відбитися на загальних вислідах, чого найкращим доказом є наведені цифри.

Бо хоч один чи другий стахановець міг працювати цілком раціонально, то факт віддання до диспозиції одиниці засобів продукції (мартеновська піч чи паровіз) для ставлення рекордів не тільки що не міг підвищити видайности праці збірноти, але противно її дезорґанізував. Одиниця, якої ціллю був рекорд, хочби й рекорд праці, не могла оглядатися ні на те, чи перешкаджає в праці другим, ні на те, чи машина, урядження, знаряддя зіпсуються.

За рекорди плачено, що стало причиною, що стахановщина, що мала бути тільки способом заохочування робітників до підвищування видайности праці, стала згодом бичем для робітника, а у відношенні до орґанізації праці — методою праці. Витворився навіть тип стахановця професіоналіста, проти чого тепер бореться „Правда".

Нині доживає стахановщина віку і сходить з арени як стільки інших голосно реклямованих большевицьких осягів.

Інж. ВРЕЦЬОНА ЕВГЕН.

ЕКОНОМІКА СССР.

Доклад наркома Ейхе

Подамо тут майже без змін звіт наркома Ейхе про стан сільсько-господарства в СССР. Як читач побачить сам, то цей звіт не потребує ніяких додаткових вияснень з нашого боку. Він говорить сам за себе. Большевицька господарська система опинилася у глухому куті. Декілька років взад большевицькі економісти пояснювали безперервну крізу большевицької господарки т. зв. „т р у д н о щ а м и р о с т у". Сьогодні таке пояснення вже не витримує ніякої критики. Бо в СССР є вже і фабрики і великанські підприємства, які мають всі матеріяльні дані, щоб працювати, а проте там як і у „буржуазному світі" трапляються випадки, що фабрика мусить звільнити робітників і погасити свої огнища, або вилучити електричну струю. — На сільсько-господарському відтинку економічна кріза, як побачимо нижче, прибрала стихійний характер.

В СССР до 1. XII. 1937. р. утворено 243.700 колхозів. Обеднано в них 93 проценти всіх селянських дворів країни. Около 15 міл. дворів находиться в колгоспах більше чим 5 літ, [illegible]

До початку 1938 р. в країні було 5.819 МТС, в них 367 тисяч тракторів, 104,6 тис. комбайнів, 62.3 тисячі авт, десятки тисяч інших першої якости машин. Утворені державою машино-тракторні станції обслугують своїми машинами всі колхози, за малим виїмком. (Ейхе не подав як великий є той „малий виїмок". Але пізніше щось трохи виговорився в тому напрямі. — Редакція).

Тепер маємо, по неповним даним, в колгоспному селі: трактористів 734 тис., комбайнерів 165 тис., шоферів 124 тис., машиністів від чищення льону 10 тис. (Дотепер були самі додатні сторони большевицької сільсько-господарської політики. Відси почнуться самі відємні, які своєю довгою листою перевищують на декілька разів всі ті тисячі і сотні тисячі тракторів, трактористів, колгоспів та комбайнів. — Ред.).

Для ілюстрації злої праці сільсько-господарських орґанів, які характеризують використання тракторного парку, можна б взяти цифри, що характеризують використання тракторного парку. В цілому ряді МТС середня виробітка на трактор 1937. р. (у переводі на орку) перевищила 1000 гект., а середня виробітка по Союзу виносила 440 гект. (по даним на 1. XII. 1937. р.)

Цілковитий брак боротьби за зниження коштів тракторних робіт, недопустиме відношення до витрати паливних засобів і злочинний брак зрозуміння до фінансового стану МТС — це покищо загальне явище, і на тому ми тратимо грубі мільйони рублів.

Робітники багатьох областей, країв, республік домагаються від наркомзему збільшення норм паливних засобів, доказуючи це своє домагання конечністю глибокої орки. В численних районах орку конечно треба поглибити, та це ми можемо зробити без збільшення норм палива. Треба мати на увазі, що величезне число паливних матеріялів ми злочинно розтринькуємо. Вистане, коли скажемо, що тільки невідремонтування карбураторів збільшує їх розтрату до 10 проц. Адже ж значна частина тракторів, **а навіть більшість,** працює

із зле відремонтованими карбураторами. За тракторами, як вони працюють, в полі стелиться хмара диму. У нафтовому господарстві МТС існує цілковите марнотратство...

На переведення наукової роботи у сільському господарстві, інститути Академії сільсько-господарських наук ім. Леніна за послідні три роки затратили около 200 міл. рублів державних засобів. Немала частина цих засобів розтрачена надармо, проциндрена. Примiром від 1932. р. Академія досліджувала такі теми, як: „Використання собак різної популяції", „Техніка штучного запліднення собак", „Реєстрація потомства імпортованих розплодових псів-кобелів". На всі ці „собачі проблеми" тільки в 1936. р. витрачено около 100 тис. руб. В тематиці Академії була і така тема, як „освоєння лиса"...

1934. р. рішенням пленуму ЦКВКП (б) наркомзем дістав цілий ряд розплодових ферм для продукції расової худоби. На удержання цих ферм за три роки з державного буджету видано більше як 133 міл. руб А не зважаючи на те скількість розплодових ферм за три роки зменшилася з 82 до 70, загальна скількість рогатої худоби в них зменшилася з 50 тис. до 40 тис.

В численних фермах худоба була заражена різними хворобами і передача її у колхози вдійсності спричинила розширення епізоотії.... Тепер маємо в Союзі 5.819 МТС, а майстерень 3.711, в тому числі майстерень повного ремонту 1.200. Таким чином 2.088 МТС не мають ніякої ремонтної бази. В МТС і МТМ є тільки 18.337 варстатів. Внаслідок того на кожний варстат, що находиться в МТМ і МТС припадає 45 тракторів, 15 авт, 14 комбайнів, 13 молотілок...

Велику тривогу викликує дуже повільний хід ремонту тракторів.

До 10. січня ц. р. в цілому Союзі відремонтовано всього 73.223 тракторів, що дає 30 проц. пляну. Лишається відремонтувати 173.473 трактори, щоб виповнити плян.

Особливо повинні зміцнити темпо ремонту південні республики, краї і области, котрі перші вступлять у засівну кампанію. Возьмімо ростовську область. В цій области плян ремонту виповнений тільки на 19 процент, в Таджикській ССР плян ремонту виповнений на 16 проц., в Узбекській ССР — на 24 проц., в одеській області — на 35 проц., в орджонікідзовському краю — на 36 проц., в дніпропетровській области — на 49 проц. Південні краї, области та республики, що розпочинають сіяти найскорше, повинні взятися за ремонти, як за першу задачу...

...Особливу увагу треба звернути на провірку якости ремонту... Робітники наркомзему, що виїхали на місця, щоб провірити, як йде підготовка до весняного засіву, і щоб дати поміч місцевим орґанізаціям, провели специяльну провірку якости ремонту тракторів. Звістки про цю провірку, які ми дістали, дуже сумні. Значна частина тракторів, які рахуються вже відремонтованими, має цілий ряд поважних браків. — Велику тривогу викликує повільний відбір палива. Примiром ростовська область має на роздільних базах „ґлавнефти" останок нафти 13.925 тон. Має ліміт 6000 тон, а за 10 днів вибрано тільки 499 тон. На базах „ґлавнефти" має лігроїни 3.865 тон. Має ліміт 1.500 тон, а вибрано тільки 236 тон.

Такий самий образ в Краснодарськом Краю і в ряді інших областей.

Численні райони жалуються на брак засобів, щоб добути паливо й запасові частини до ремонту. А рівночасно не стараються сплатити своїх довгів.

В ростовській области деякі робітники просто ведуть акцію проти плачення довгів. Примiром у пісконокопському районі на засіданні совіту пісконокопської МТС предсідник райісполкома Ротіков на питання представника наркомзема СССР — чому зле іде ліквідація довгу — заявив: „Наші колхози потребують помочі держави".

Рішаючим звеном у засівній кампанії є старання про насіння.

Зсип насіння в Союзі проходить невдоволяючо. На 1. І. ц. р. в Союзі засипано тільки 87 проц. насіння зернових і бобових культур. Плян засипки насіння проса виповнений на 71 проц., бобових культур на 55 процент.

Недопустимо зле іде засипка насіння всіх культур у Даґестанській АССР, де плян засипки виповнений тільки на 48 проц., Чечено-Інгушській АССР — 44 проц., Тамбовській області — на 68 проц., Марійській АССР — 53 проц., Калмицькій АССР — 27 проц., Іркутській области — 29 проц.

Рівночасно треба відмітити, що в більшости республік, країв та областей, де в цілому засипка насіння закінчена, або наближується до кінця є райони, де насіння до цього часу незасипане. Примiром, в куйбишевській области загальний плян засипки насінних фондів виповнений на 97 проц., а в той час є ряд колхозів, в котрих засипано насіння не більше як 20 — 30 проц. і навіть менше...

Цілком зле орґанізований обмін сортовим насінням. Сортообмінні операції вдійсности ще не розпочалися. Плян міжколхозного обміну сортового насіння виповнений тільки на 10 проц.

Ще гірше мається справа з сортообміном по лінії Держсортфонду. По лінії Держсортфонду повинно було бути видано сортового ярого насіння до обміну на звичайне зерно 2,58.066 тон, а до 10. І. ц. р. виміняно тільки 3.757 тон, що дає 1.5 проц. По лінії Заготзерна треба було виміняти 850.133 сортового насіння ярових культур. А вдійсности Заготзерно обміну ще не почав... Особливу увагу треба звернути на заготовку та засипку насіння трав. Примiром люцерни по пляну весняного засіву колхози повинні посіяти в цьому році 1.300 тис. гект. До цього потрібно найменше 130 тис. цетн. насіння. А той запас люцерни, що є на складах і засипаний у насінні фонди вистарчить тільки, щоб засіяти 960 тис. гект., або 75 проц. наміченого пляну. Треба ще заготовити на 340 тис. га насіння люцерни.

Відносно конюшини то справа стоїть таксамо. В 1937. р. в Союзі зібрано насінників конюшини з 566 тис. гектарів. Обмолот та витинання конюшини дотепер незакінчені. На 5. І. ц. р. обмолочено всього 391 тис. насінників конюшини, або 69 проц. зібраної площі. Внаслідок несвоєчасного збору, обмолоту та чищення конюшини є великі страти, і урожай насіння середньо в Союзі виносить 58 кґ з гектара замість сподіваного урожаю в розмірі 1.5 сотнара.

Кепська справа і з насінням льону. Щоб забезпечити установлений плян засіву льону треба мати 233 тис. тон насіння. До 1. січня 1938. р. засипано тільки 159 тис. тон.... Рух пятисотенниць дав великий успіх у боротьбі за урожайність цукрового буряка. Але зі сторони земельних орґанів і місцевих партійних та державних орґанізацій ослабло зрозуміння до боротьби за урожайність цукрового буряка. Про це свідчить той факт, що ряд областей не забезпечив глибокого оркою намічений пляном засів цукрового буряка.

В одеській области, примiром, плян глибокої орки виповнено тільки на 68 проц., в Тамбовській области на 39 проц., в Кірґізькій ССР — на 34 проц., в Казахській ССР — на 24 проц.

Це муситься надолужити збільшенням угноєння. Потрібно внести на весну ц. р. під засів цукрового буряка 3,970.000 тон навозу, а його зібрано тільки 723 тис. тон. Значиться, що „в цій области поки що не гаразд"...

У звіті наркома Ейхе згадується і Таджикістан і Узбекістан і Казахська ССР, але не згадується ні разу УССР. Відмічуємо це не тому, щоб ми заздрили таджикам, узбекам чи казахам цієї „чести", якої вони удостоїлися тим, що їх помянув сам нарком Ейхе. От і в „Правді" з 2. ІІ. ц. р. находимо таку дописъ п. „Україна невдоволяюче готовиться до засіву". — „Виконуючий обовязки першого секретаря ЦККП(б)У тов. Хрущов і заступник предсідника совнаркома УССР тов. Марчак звернулися з письмом до предсідників обласних виконавчих комітетів, секретарів обласних комітетів партії, начальників обласних земельних відділів, предсідників районових виконавчих комітетів, секретарів районових комітетів партії і директорів МТМ

та МТС. В письмі вказується, що Україна невдоволяюче підготовляється до засіву. До 26. І. відремонтовано тільки 60.7% тракторів.

Особливо затягнувся ремонт тракторів в південних областях УССР, де до початку засівів осталось дуже мало часу. Николаєвська область до 26. січня відремонтувала всього 51 проц. тракторного парку, одеська область — 57.4 проц., донецька область — 63.4 проц. Дуже зле іде ремонт у чернигівській, київській та житомірській областях.

Майже у кожній області є райони, де цього часу не закінчили ще засипки насіння. Обласні земельні відділи успокоюють себе пересічними цифрами перевиконання пляну засипки насіння і не завважують цих відстаючих районів. — Земельні відділи не роблять заходів, щоб всі райони і всі колхози були забезпечені насінням.

Невдоволяюче іде очищування насіння. Гірше всього очищують насіння в донецькій області (59.2%), николаєвській області (67.8 проц.), одеській (75.4 проц.) Обміна звичайного зерна на сортове з запасів Заготзерна і Госсортфонду, а також між колхозами вдійсності ще не почалась.

Совнарком УССР і ЦККП(б)У постановили зобовязати секретарів районових комітетів партії і предсідників районових виконавчих комітетів основно познайомитись з станом підготовки до засіву в кожному колхозі. У найближчих пятьох днях вони повинні вирішити разом з предсідниками колхозів всі питання, які дотичать підготовки до весняного засіву.

Секретарям обласних партій, предсідникам обласних виконавчих комітетів, начальникам обласних земельних відділів пропонується за пять днів разом з робітниками земвідділів та МТС вирішити всі домагання, які мають райони до областей у справі підготовки до засіву. Конечно встановити щоденну контролю над тим, як доставляється паливо на обласні бази, як вибирають паливо МТС, посилати у відстаючі ремонтні заводи і МТМ ґрупи кваліфікованих робітників та інженерів і техніків (а звідкіля їх взяти? — Ред.), щоб допомогти ремонтувати трактори та сільсько-господарчий інвентар..."

Дані про стан сіл-госп. перед засівом на Кубані, яка, хоч і належить до українських етноґрафічних земель, то проте входить в склад т. зв. „Краснодарського Краю", а не до УССР.

„Подем сільського господарства у Краснодарському Краю в 1937. р. дозволяє колхозам МТС та совхозам працювати краще в 1938. р. Але... край цілком невдоволяюче готовиться до весняного засіву. ...В осінні та зимові місяці ми значно ослабили зрозуміння до стахановського руху... (То ж бідаки мусіли займатись „виборами" — Ред.). У висліді до 15. І. відремонтовано 41 проц. тракторів, яким належався цілковитий та частинний ремонт, звезено 37 проц. палива. А очищувати і триєрувати яре насіння почали щойно вкінці грудня минулого року... (А скільки вспіли його очистити не знати. Навіть процентів нема відзначено. — Ред.). Лише 71 МТС з загального числа 154, обезпечені майстернями, що мають знаряддя. З останніх 83 МТС зовсім не мають майстерень, а 78 МТС розпоряджають майстернями, що є вдійсності стодолами, шпихлірами, де можна вмістити один або кілька тракторів і вставити просте знаряддя. В МТС немає прикриття і так відремонтовані трактори стоять на дворі під голим небом..." (Правда, 31. І. 1938). Значить заки розпічнуться весняні роботи, то трактори, які вийшли першими з ремонту треба буде знову ремонтувати, бо на снігу та дощі вони поржавіють і попсуються.

З цих звітів та дописів бачимо краще всього, що **большевицька господарка переживає велику крізу.** Вага цієї кризи збільшається ще й тими політичними обставинами, в які вплутала Совітський Союз народньо-фронтівська політика Літвінова та Димітрова, а яку вели вони на припоручення Сталіна. „Буржуазна демократія", паперовий соціялізм европейських країв, співпраця з масонами і світовим жидівським капіталом, допомагають тільки працюючим масам світових народів належно оцінювати „безкористовну" допомогу большевицької Москви. „Міровий пожар комуни" потухає навіть в серцях його найбільш завзятих проповідників. Він тане без решти — розпускається в луні пожару революції народів, що наближається невмолимо. І нема права, щоб большевики могли вже відстояти свою „правду", свій „поступ", свою „революцію". На тлі нової революції вони являються тільки одним із реакційних елементів, що намагаються спинити у свойому поході новий світ, новий лад у світі. — Їх політична, соціяльна та економічна система стають на дорозі розвитку не тільки поневолених народів, але й навіть частини народу московського, який мимо того, що має панівне становище у московській тюрмі народів, також бунтується проти влади большевиків. Доклад Ейхе краще всього зображує загнивання большевизму на сільсько-господ. відтинку. Але він не подає властивих причин цієї кризи. Він шукає за причинами не у живій людині революції, а у шкідниках троцкістах, бухарінцях, шпигунах і т. д. — На іншому місці стараємось подати властиві причини загнивання большевицької системи у московській імперії.

ПОЯСНЕННЯ: МАШИНО-ТРАКТОРНІ СТАНЦІЇ (МТС) — це державні станиці, в яких є зібране сільсько-господарське знаряддя та машини, потрібні до обрібки колхозних піль. Крім того вони сповняють ще ролю спеціяльної поліції на селах, що доглядає за працею і взагалі поведінкою селян. — МАШИНО-ТРАКТОРНІ МАЙСТЕРНІ (МТМ) — це майстерні, які повинні переводити направку сіль.-госп. знаряддя та машин, що є у МТС.

НАРОДИ СССР.

МОНГОЛІЯ

Відколи Литва замкнула (XV. ст.) Московщині шлях на Захід, вона звернула свою експанзію на Схід, а пізніше на Південь. Цар Іван Лютий (1533-84) підбиває черемісів і казакський та астраханський ханати. Він перший поклав основи під східню політику Московщини. 1581. р. Єрмак на чолі розбійницької ватаги здобуває Сибір аж по Іртиш ріку. Цей підбій Сибіру триває аж до кінця 1897. р., в тому році цар Микола II. займив Порт Артур. Є це час найбільших територіяльних здобутків Московщини в Азії. Від того часу починається вже її відступ.

Одначе більш чим трьохсотлітній час підбою, грабунку і усмирювання Сибіру не йшов так легко. В нерівній боротьбі вигинули деякі плеемна й народи, як юкагири, чукчі, орокаші, а деякі опинилися на порозі свойого загину, як якути, буряти, енісейські остяки. (Що не вспіли добити московські царі — це сьогодні добивають московські большевики). Але, не зважаючи на те, Москва ніколи не могла чутись певною на цих теренах. І хоч серед підбитих народів Сибірі ще з початком XIX. ст. не було державницьких стремлінь, то проте вони використовували всяке замішання в московській імперії, щоб пригадати їй про своє існування. Так було 1905-6 рр. в час першої революції у московській імперії. Поневолені народи і племена Сибіру сподівались, що соціяльна революція дасть їм політичне та національне визволення „в межах нової вільної Росії[1]).

Пройшло ще 10 літ і знову спалахнула у московській тюрмі народів революція. Та цих десять літ не пройшло надармо, національна свідомість серед цих народів скріпилася. Народи Сибірі радісно стрінули революцію, але вони стрінули її незорганізовано, вони не підготовлялись до своїх завдань. І тим разом воаи знову програли бій з московським імперіялізмом, який товкся по Сибірі, як і по Україні під прапорами білим і червоним. Тепер саме є **час підготовки до третьої революції у московській імперії,** що вбє осиковий кіл у гріб московського імперіялізму — цього опиря народів. — Бо хоч і малі ці народи, то проте **силу їм дають**

ці особливі обставини, які існують на Сибірі; складаються на них величезні простори, яких не можна опанувати над цими просторами між Ніпоном і Московщиною.

Один з цих народів, що набирають особливої ваги на тлі ніпонсько-московської ривалізації є монголи, що з них зліпила большевицька Москва „бурято-монгольську автономну республіку". Монголів у згаданій „республіці" всього біля 300.000, але вони становлять частину монголів, що з них утворила Москва т. зв. Монгольську Народню Республіку та Тувінську Нар. Респ. В тих двох республіках вона чується як у себе в хаті, хоч офіційно вони не входять у склад СССР.

Справа отже одної монгольської держави, що зеднала б ці території із Внутрішньою Монголією (5,5 міл. нас.), що стоїть під впливом Китаю, це питання болюче для московської імперії.

Початкова історія монголів дуже темна. Самі монголи не мають ніяких джерел. Відомости про найдавніший час маємо від китайців — головно короткі оповідання про різні племена монголів, що мали з ними звязок. Політичне життя монголів розвивалось головним чином в північно-західній частині Монголії, як рівнож на сході і півдні. Високорівня Ґобі ніколи не була центром політичного життя монголів. За 2500 літ до нашої ери скрізь тут були кочовики, що займались скотарством. Склад цих племен був різноманітний. Правдоподібно були вже там манджури й татари, а навіть китайці, які сюди втікали зі своєї батьківщини. Воюючи між собою, племена монголів часом злучувались й разом на сусідний Китай. Так напр. 480. р. до Хр. Китай був поділений на 7 удільних провінцій і кожний князь просив до себе монголів проти іншого князя. Це так підбадьорувало монголів, що вони безнастанно пустошили Китай. Китай довго боровся з ними й врешті десь за три століття до Хр. три найсильніші провінції Китаю прогнали монголів і побудували кожна на своїм північнім пограниччі мури. Після зеднання Китаю під владою Ши-хуан-ді ці мури були сполучені в один т. зв. „китайський мур". Відбиті монголи створили 214. р. до Хр. три сильні ханати — на сході Монголії — Дунху, в середущій — найбільший — Хун-ну й на заході — Юс-джі. Хан Хун-ну, Модо-шан-юй (209-174) підбив Дун-ху, розігнав Юсджі, зеднав усю Монголію і оснував імперію гунів. Зміцнившись почав нападати на Китай, який на відчіпне признав його й давав йому дари, а навіть китайські царівни. Мало це й свої добрі сторони, бо китайці, що приносили дари, вчили Модо-шан-юя управляти по якихось правилах, збірати подарки й вести записки. З 71. р. до Хр. почались серед гунів незгоди за владу, вони ослабли. За часів Шан-ю-є (57-31) трохи зміцнились, але не надовго. Існували до III. ст. по Хр.; опісля південні области піддались Китаєві, північні вигинули в боротьбі з собою.

В літописах Танської династії (620-901) вперше згадано про „шівей мон гу"; вХ і XI. ст. по літописах Сунської династії „шівей" відпадає й монголи просто називаються „мон-гу" або „мон-гу-лі[2]) Темуджин (род. в другій пол. XII. ст.) підбив дрібніші племена монголів, що розпались по смерти його батька, а потім і більші й 1206 р. оголосив себе Боґдо-хамом (Великим ханом), або Джінґіс-ханом. Здібний і відважний підбиває уйґурів, півн. Китай, Корею, Грузію, Крим і т. д. Перед смертю (1227) поділив Монголію між 4 синів. Старший, Уґедей, підбив частину північного й південного Китаю (1234), Туркестан. Його племінник Батий вирушив на підбій Европи побив Москву (1237), Україну (1241), Польщу, Угорщину, а дізнавшись про смерть дядька Уґедея, вернув у Монголію. Та на престолі Джінґісхана вже був засів Гудюк, що воював на Кавказі та Кореї, але по його смерті пішли незгоди, аж поки не засів на престолі менший син Джінґісхана — Тулуй.

Та найбільший розцвіт Монголії припадає на часи ханату Хубилая. Він на місті сучасного Пекіну збудував місто Дайду, куди переніс свою столицю (1267), оголосив себе китайським Боґдо-ханом і дав початок Юанській династії (1271). Володіння свої поширив на південний Китай, Тибет і майже весь Індо-Китай. Піклувався літературою і освітою, притягав до себе европейське духовенство, а католицтво за його часів осіло на добре в Китаю. Особливо піклувався він вченими лямами й один з тих — Пакба-ляма — зложив альфабет для монголів (т. зв. „квадратний"). Не менше цікавився астрономією, а його астрономічні величезні інструменти находяться тепер у Пекіні, як музейні свідки культури монголів. Вмер Хубилай в 1294. р. Останній хан з монголів у Китаю був Тогощемур, проти якого китайці зробили повстання на чолі з буддійським лямою Джу-Юань-Джан (1355), що прогнав Тогощемура, а сам сів на престолі (у Пекіні) і дав початок династії Мін.

Поки Монголи були тверді й войовничі, змогли тримати в неволі стократ сильніщий чисельно Китай, але розніжені здобутками, ведучи експльоатаційну політику, не могли втриматись і впали. Відтепер Монголія представляє собою картину міжусобиць серед племен, що борються більш як два століття між собою за владу. В 1544 р. останній хан Монголії Даян ділить Монголію на 11 уділів (по числу своїх синів): від тоді Халха (півн. Монголія), чагари, тумети (півн. Монголія) живуть окремим життям. Майже сто літ пізніше манджури підбили чагарів, решта півдня піддалась заснованій манджурами в підбитому Китаю дайцинській династії. 1691. р. халхазці, що досі зберігли незалежність, не витримуючи нападів ойратів[3]), перейшли частинно в підданство Манджурії, частинно на Сибір[4]). Манджури бились з ойратами біля 70 літ і в 1756. р. розбили останнього ойратського князя Амурсана: вдерлись в Джунґарію, манджури вирізали багато населення, а решту розігнали. На початку 17. ст. племя хошутів, що відділилось від ойратів, завоювало Амдо і Центральний Тибет, а друге — терчути — перейшло до Росії і осіло над Волгою з назвою калмиків.

З підбоєм Монголії Китаєм, мала вона початково автономію. Але політика Китаю звернена була проти зеднання Монголії; Пекін ослаблював монгольських февдалів, скріплював і використовував лямів і вводив торговельну експанзію. Халху поділено на безліч хошунатів, пекінська скарбниця утримує князів, введено нову верству тайджів (шляхту). Разом з кольонізацією, вводить Китай і свою адміністрацію. В 1719. р. заборонено Монголії входити у взаємини з іншими державами, забороняють в урядах уживати монгольської мови, суди переходять в руки китайців. Для обсервації півн. Монголії висилає Китай дзянь-дзюня (ґубернатора) до Ілєсутаю і 2 амбані (помічники) в Кобдо і Урзі. Після 1904-5 рр. Росія починає ближче цікавитись Монголією; відтепер „мирна" пенетрація людей і капіталу заливає Монголію. У відповідь на це Китай кольонізує інтензивно Монголію китайцями, а монголів виселює до Китаю. Ця політика пробуджує монголів і вони орґанізуються до боротьби.

Цей рух спритно використала Росія, яка інтриґами проти Китаю приєднує до себе симпатії монголів.

Так інспірує вона повстання Баір Токтохо у 1911. р. проти Китаю. Літом того року князі Халхи на зїзді в Урзі звертаються за поміччю до Росії проти Китаю. Але революція в Китаю облегшила монголам їх змагання; 1. XII. 1911. р. північна Монголія, або Зовнішня, відділилась від Китаю, а голова буддійської церкви в Монголії — Джебцун-Дамба-Хутухта був проголошений Богдоханом. На конференції в Кяхті 25. V. 1915. р. під примусом Росії Китай визнав автономію Монголії; одначе під кінець 1919. р. Китай окупує Монголію і змушує останню подати петицію про знесення автономії, що й наступило декретом кит. президента з д. 22. XII. 1919. р. Одначе терор, експльоатація, денаціолізація піднімають монголів проти Китаю з одної сторони і проти большевиків з другої. На чолі їх стає ген. Інгерн фон Штермберг[5]). Він рішив підбити Монголію, зробити її незалежною державою, а володарем вибрати Богдохана в Урзі.

Повстання серед монголів спочатку йшло з опором, але генерал працював серед маси при помочі зненохочених до китайського уряду лямів та князів, розсилаючи одночасно невеликі відділи, зложені з 200 — 300 люда для конфіскати китайських транспортів на дорозі між Калганом, Ургою, або Улясутаєм. Але й йому, як і Колчакові не вдалось перемогти большевиків, які в 1921. р. підбили цілу Зовнішню Монголію, спритно використавши боротьбу з втікаючими офіцерами. Одначе окупувати Монголії большевикам уже не вдалось. Інтервенція Англії й Японії охолодили апетити комунарів; одначе сама Монголія лишилась під впливами Росії — червоної. Як наслідок цього в 1921. р. Монголія заключила з СССР „дружній" договір, ограничила компетенції Богдо-хана до чисто духовних справ, а по його смерті (20. V. 1924. р.) монгольська влада рішила оснувати Народню Республіку, що й було зроблено Великим Хуралданом (народніми зборами) дн. 26. XI. 1924. р.

* * *

Положена в центрі Азії, етнографічна Монголія лише на півдні (Внутрішня) не уявляє собою нічого; пустиня Гобі була найкращим заборолом супроти дикої експанзії середньовічних ханів. Сухий континентальний клімат тамує всіляке існування, не дивно, що як ми вже вгорі згадували, політичне життя Монголії розвивалося головним чином на Півночі. З одного боку сусідна Манджурія манила східнім багатством номадів, з другого південна Сибір, що є одною з найбагатших частин Азії. Буйна рістня, незмірні поклади натуральних багатств, як нафта, вугіль, залізо, дороге каміння, праліси повні рідких, а часто в Европі зовсім незнаних звірів, ріки повні найрізнішої й дуже дорогої риби — роблять з середущої й так мало досліджені й майже зовсім невикористаної Сибірі першорядний резерват для кольонізації, що робила й робить Московщина винищуючи туземне населення.

На тих пребагатих просторах від віків осіли монголи; остання війна в консеквенції поділила Монголію на: Внутрішню, положену в південній Ґобі, Зовнішню, що лежить між Алтайськими горами з заходу, на півночі граничить зі Саянськими горами, Байкалом і Яблоновими горами, на схід опирається в Манджурію, на півдні межує з Внутрішньою Монголією. Зачислити сюди належить ще т. зв. Тувінську Нар. Республику, давніший Уріянхай та Бурято-Монгольську АССР, положену круг озера Байкала. Все це разом узяте творить немалий предмет політичних суперечок між сусідними державами.

І так Зовнішня Монголія займає площу 1,250 тис. км², що рівняється просторові Великої Британії, Німеччини й Франції, взятих разом; населення 1,5 міл., отже густота нас. 0,51. З того яких 35% мужеського населення, а значить найактивнішої його частини, це або лями, або їх учні, що рівнож прямують до цього. Столиця — Улан-Батор з 70 тис. населення. Залізниць зовсім нема, головне зайняття, це скотарство й трохи хліборобство[6]). Відсутність залізниць впливає й на це, що такі величезні багатства ще чекають на використання. Дещо краще розвинута тут кооперація й більше ніж 50% монголів згуртовані є в кооперації.

Побіч Монгольської Нар. Республіки знаходиться т. зв. Тувінська Нар. Республіка — держава ліліпут, яку можна вважати за АССР. Положена між оз. Косоголом і Байкалом, вона силою історичних різниць і інтриґ Росії стала державкою незалежною, чим відпорну силу монголів ослабила. Займає площу 170 тис. км² нас. 70,2 тис., з чого монголів 58 тис., а решта — це російські й китайські кольоністи; густота населення ще менша, ніж у Монг. Нар. Республиці, бо 0,41 мешканців/км². Столиця Кизил — 3 тис. нас. Загалом населення займається скотарством і рибною ловлею. Уріянхай — одна з найбагатших провінцій Монголії. Доля її до 1914. р. відома; в цьому році Росія оголошує протекторат, 1917. р. втікачі з Росії оголошують інкорпоцію Уріянхаю, але 1921. р. зїзд представників хошунів оголосив незалежну Туву. 1925. р. СССР заключає „дружній" договір з Тувінською Нар. Республикою, чим фактично влучує її в круг своїх політичних справ[7]).

Ще гірше справа мається з монголами в межах СССР — званих бурятами. Офіційна московська статистика подає їх чисельність на 215 тисяч, хоч перед війною було їх більше, як триста. Замешкують вони круг Байкальського озера й розмірно недавно, бо при кінці XVII. ст. осіли тут. Ми вже раніше згадували про те, як халхазці, не витримуючи нападів диких ойратів, 1691. р. частинно перейшли над р. Селенґу (впадає в Байкал від півн. сходу) і тут осіли настало. Варто додати, що це був час панування царя Петра І. (1682 — 1725), який володіння Росії розширив на півострів Камчатку і землю коряків над Тихим океаном (1703-6); він радо дозволяв заселювати пустелі монголам, які в той час і в тій кількості не представляли небезпеки. Устрій їх був дуже простий, оснований на роді (хотон), який ділився на аймаки, або улуси, улуси на отоки, а все це разом очолювалось „степовою думою". Кожна громада збіралася на суглани (збори) й тут тайно вибирано „степову думу".

Релігією є буддизм, який причинивсь до усунення станових різниць між бурятами. Від 1851. р. мають свою автокефалію на чолі з головою т. зв. Бандедом хамбою з місцем осідку в Гусіноозерському дацані (манастирі).

Після переходу над Байкал, доля бурятів була змінна; це залежало від політики російського уряду. Довший час вони користувались внутрішньою родово племінною автономією й навіть були спроби збоку російського уряду зуніфікувати й усанкціонувати ці права (кодифікація племінного права з р. 1822, т. зв. „Статут Сперанського"). Ціле XVIII. ст. буряти були лишені власній долі, щойно в 90. рр. мин. століття рос. уряд починає сильну нагінку на бурятів: зносить рештки автономії, інтензивно кольонізує Забайкалля ітд., 1890. р. скасовано „степові думи", десять літ пізніше надано „казьонні" права, а 1903. р. введено їх насильно.

Часи першої революції в Росії пробуджують і бурятів. З початком 1905. р. скликують національні збори, на яких ухвалюють національно-політичну програму та тактику; від цього зібрання їздять делеґації до Думи й до уряду з петиціями. В травні місяці повстає „Буряд запон туг" (Союз учителів та просвітянських діячів), в програму якого входить: національне відродження бурятів, широка освіта, національна школа та самоозначення і територіяльна автономія. Внаслідок праці цього союзу буряти мають своїх представників у другій Думі (в першій не було), які голосно заявляють свої мінімальні права. В відповідь на це царський уряд висилає в 1907. р. Рененкампфа на чолі карної експедиції, який суворо пацифікує бурятів. Але пробудження не стає; заснована була видавнича спілка шкільних книжок у рідній мові; зорґанізовано передвиборчу кампанію, влаштовано в Петербурзі зїзд (1907. р.), на якому дебатовано над питанням федерації „инородців". Одначе наслідки були не такі рожеві: роки 1918-22, роки горожанської війни, буряти були лише обсерваторами. Рішенням ВЦК-у з 1923.

р. основано Бурято-монгольську АССР з площею 389,100 км² і населенням 528 тисяч, з чого офіційна російська преса бурятів подає 215 тис., а москалів 258 тис. (Малая Совєтская Енцикльопедія), не згадуючи одначе про те, що тут живуть українці. Граничить вона з заходу і півночі з Сибірським Краєм, зі сходу — з Далекосхіднім Краєм, з півдня — з Монгольською Нар. Респ. Величезна площа Бур. монг. АССР — це ліси (26 міл. га), переважно соснові. Перше місце займає рибна ловля, а головно осетри, емулі (Байкал, Сеєнґа); крім того багато є копалин, як залізо, вугіль, золото, нафта, міді, олова і ін., не рідко зустрічається дороге каміння, як азбест, топази і т. д. Промисл розвинутий дуже слабо; є десять заводів — шкіряний, шкляний, лісовий, винокурний, хемічний, (сульфатний селенґінський завод). Копалини майже зовсім невикористані.

Большевицьке панування відбилось неґативно на бурятах; перед війною завдяки лямам і дацанам грамотних було 90%; сьогодні анальфабетів 82%. Нічого дивного, бо вселюдних шкіл є 456, 2 педаґоґічних технікуми і 23 вищі вселюдні школи. Отже наступив в „любімом атєчестві“ реґрес, який, чим скінчиться? — побачимо.

Щоб закінчити опис цілої Монголії в її минулому й сучасному, варто сказати пару слів про монгольську літературу для релєфности образу окутаного червоними кігтями народу.

Монгольська мова належить до ґрупи урало-алтайської, до якої належать також манджурська, турецько-татарська та фінська. Звязок їх далеко слабший, ніж у індо-европейських мов; сама монгольська мова ділиться на: східньо-монгольську (властиве монгольське наріччя), західньо-монгольське наріччя (калмицьке), та північно-монгольське (забайкальських бурятів); останні діляться на десятки говорів, тісно між собою звязаних. Тому, що поміж ними існує різниця чисто діялектична, то хто знає одне наріччя, знає й усі.

Основуючись на китайських джерелах, можна твердити, що ще за два століття до Р. Х. монголи знали письмо. Певніші вісті про літературу сягають часів Джінґіс-хана. В р. 1204. повстала уйґурська азбука, що нею довший час послуговувались монголи. Найстаршим уйґурсько-монгольським памятником письма є напис на „Джінґіс-хановому камені“ біля Нерчинська; з цього видно, що різниця між тогочасною, а сучасною монгольською мовою є дуже мала. Уйґурською мовою писав Джінґісхан листи, укази, грамоти, а навіть щоденні записки. З цих рівнож часів походять епоси, записані пісні, поговірки й героїчні леґенди. В цій транскрипції видав Джінґісхан закони для своєї імперії т, зв. „Джінґіс-ханову Ясу“.

Його наступники лишили рівнож сліди в літературі; так зберіглись листи ґулагидських правителів Персії, Аргуна й Улцзей-ґу, французького короля Пилипа IV. З перекладної літератури варто згадати перську Бахтіяр-наме. Згадана вгорі „квадратна“ азбука Пакба-лями змодифікувала уйґурсько-монгольське дотогочасне письмо. Була вона упрощенням тибетанської азбуки в тому значенні, що знесла над — і підрядкові знаки й лишила лише одні букви в виді квадрату (звідси її назва) в сумі кількасот знаків. Остання була державною азбукою за часів монгольської династії в Китаю.

З часом прийняття лямаїзму відроджується і монгольська література; множаться переклади тибетанських духовних книг, а за часів Лакдом-хана переведено капітальну працю — переклад Ганджура (кодекс буддійської науки). З часом підбиття Монголії манджурами, останні тисячами почали перекладати буддійські книги на монгольську мову. Крім цих писань, є ще багато фільософічних, медичних, астрономічних, історичних правничих (юриспруденція), господарчих і т. д. Немало зберіглось повістей, оповідань, епічних поем, народніх і т. д., хоч переважно це переклади зі санскриту, китайської, тибетської, чи манджурської мови. З часом упадку державности Монголії ціла наука концентрується в дацанах (манастирях) і стає привілеєм лямів. Дані новіших часів нам невідомі. Треба відмітити, що протягом віків не вдалось ще монголам створити сильно соборницького почуття. Вдодатку неґативно відбився на вдачі монголів лямаїзм, який є релігією рабського плазування перед обставинами життя. Одначе останні події свідчать про те, що віджизають серед монголів старі традиції Джінґіс-хана та Тамерляна. Серед них повстає своя інтеліґенція. Краща частина її являється носієм монгольського соборницького руху серед монголів всіх цих „республік“ і займанщин. Вага монголів зростає ще й наслідок того їхнього політичного положення, в якому вони находяться. Терени монголів це у недалекій майбутньості одне з головніших побоєвищ, де рішатисьме між Ніпоном і Московщиною право до панування над Сибіром. І саме на тлі ніпонсько-московської ривалізації на Далекому Сході росте і вага монгольського елєменту. Але це не одинока причина зросту ваги монголів. Наближається революція поневолених народів московської імперії, вона буде великим союзником всемонгольського руху. Бо одинокою запорукою існування самостійної Монголії є розвал московської імперії і створення на її звалищах самостійних держав сьогодні поневолених народів. Тільки тоді Монголія могтиме оборонити свою самостійність так перед Китаєм, як і перед Ніпоном, маючи незвязані нічим руки у підборі собі союзників та приятелів.

ВОВК З.

---

1) Г. Бочковський: — „Поневолені народи царської імперії“, ст. 198. 1916-го р.

2) Цікава є леґенда серед монголів про їх походження: Якийсь хан монгольський Буданцар родився від вдови Алень-юа, що її запліднив небесний дух (тенґрій). Від цього Буданцара і мав походити славний Джінґіс-хан, що був його внуком.

3) Тюркське племя, що жило в підбитій Джунґарії, сьогодні є їх більше 50 тис., замешкують північно-східній Алтай.

4) Т. зв. селенґінські буряти, про них мова далі.

5) Сам потомок курляндських баронів, прийняв буддизм і бився з большевиками, яких фанатично ненавидів. Предки його, а навіть батько, були морськими піратами.

6) Забобонні вірування монголів забороняли їм копати землю; навіть трупів вони вкидали до озер, або рік. Звідси зрозуміло, що хліборобство зовсім не було розвинене, а мучні продукти — це найбільш вишукані речі серед монголів.

7) Цікаво що навіть державний герб Тува зкопіювала з СССР: черговий прапор з земною кулею в проміннях сонця посередині, а над нею серп і граблі окружені вінком з колосся.

ПІСЛЯ ЗАСІДАННЯ ВЕРХОВНОГО СОВЄТУ

ДЕПУТАТ: — Сесія тривала сім днів. І цілий той час, ми, можна сказати, не сиділи з заложеними руками...
— Били браво?!...

рис. Made

ДО ВИДІЛІВ ЧИТАЛЕНЬ!

Це число висилаємо на адреси частини Читалень і цією дорогою звертаємося до Хвальних читальняних Виділів, ЩОБ ПЕРЕДПЛАТИЛИ ДЛЯ СВОЇХ ЧЛЕНІВ „ГЕТЬ З БОЛЬШЕВИЗМОМ“.

Нам усім треба якнайкраще запізнаватися з усім тим, що діється на тій частині українських земель, ЩО В СУЧАСНУ ПОРУ ЗНАЙШЛИСЯ ПІД МОСКОВСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ. Треба нам теж знати і про те, що діється на терені цілого СССР, бо події, що грядуть в межах сучасної московської тюрми народів наростають не тільки на українських землях.

Саме для цієї цілі, ЩОБ ЗАПІЗНАВАТИ ЯКНАЙШИРШІ КРУГИ НАШОГО ГРОМАДЯНСТВА ІЗ ЖИТТЯМ В СССР — є призначений „ГЕТЬ З БОЛЬШЕВИЗМОМ“. Може ці перші два числа тільки частинно сповняють це завдання, бо незвичайно важко є тут мати добрі й точні відомости зпоза червоного муру, але РОБИМО ВСІ СТАРАННЯ, ЩОБ МАТИ ЗМОГУ БУТИ В КУРСІ ЯКНАЙБІЛЬШЕ СПРАВ, ЩО ІСНУЮТЬ І ЗБЛИЖАЮТЬСЯ В СССР, А В ПЕРШУ ЧЕРГУ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

Коли „ГЕТЬ З БОЛЬШЕВИЗМОМ“ знайдеться в кожній нашій Читальні, це принесе її членам велику користь. БО ХТО З УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН, ЧИ РОБІТНИКІВ НЕ ХОЧЕ СЛІДИТИ ТОГО, ЩО ДІЄТЬСЯ НА СХІДНЬО - УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ І В ЦІЛОМУ СССР?

АДМІНІСТРАЦІЯ

ЧЕРЕЗ РОЗВАЛ МОСКОВСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ДО САМОСТІЙНОСТИ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ, ЦЕ ЗАВДАННЯ, ЩО ПЕРЕХОДИТЬ СИЛИ НЕ ТО ОДИНИЦЬ ЧИ ҐРУП, АЛЕ Й ОДНОГО НАРОДУ. В ЦІЙ СПРАВІ ВЖЕ СЬОГОДНІ МУСЯТЬ БУТИ В РІВНІЙ МІРІ ЗАІНТЕРЕСОВАНІ ВСІ НАРОДИ ПОНЕВОЛЕНІ МОСКОВЩИНОЮ. ЗАКИ ДІЙДЕ ДО РЕВОЛЮЦІЙНОГО СПІВДІЛАННЯ ЦИХ ВСІХ НАРОДІВ НА ПОБОЄВИЩАХ, ДЕ РІШАТИСЬМЕ ЇХНЯ ДОЛЯ І ДОЛЯ МОСКОВСЬКОГО ПАРАЗИТНОГО ІМПЕРІЯЛІЗМУ, ТРЕБА ВПЕРЕД УЗГІДНИТИ ДУМКУ, ТРЕБА НАВЯЗАТИ ДУХОВУ СПІВПРАЦЮ. ХОЧЕМО, ЩОБ НАШ ОРҐАН НАСТІЛЬКИ-СКІЛЬКИ ЦЕ БУДЕ МОЖЛИВО — СТАВ ОДНИМ З ТИХ ПОМОСТІВ, НА ЯКИХ МИ, УКРАЇНЦІ, БУДЕМО СТРІЧАТИСЬ ІЗ НАШИМИ ПРИРОДНИМИ СОЮЗНИКАМИ, ЩО ЗАМЕШКУЮТЬ ПРОСТОРИ МОСКОВСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В ЇЇ ЕВРОПЕЙСЬКІЙ ТА АЗІЙСЬКІЙ ЧАСТИНАХ. В ТІЙ ЦІЛІ ЗАПРОШУЄМО ПРЕДСТАВНИКІВ САМОСТІЙНИЦЬКОЇ ДУМКИ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ МОСКОВСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ДО СПІВПРАЦІ З НАМИ НА СТОРІНКАХ „ГЕТЬ З БОЛЬШЕВИЗМОМ“. ВМІРУ ТОГО, ЯК БІЛЬШАТИМЕ ЧИСЛО НАШИХ СПІВРОБІТНИКІВ, БУДУТЬ УВЕДЕНІ В НАШОМУ ЖУРНАЛІ ОКРЕМІ СТОРІНКИ ДЛЯ ТИХ, ЩО ЗАБИРАТИМУТЬ ГОЛОС У СВОЇХ РІДНИХ МОВАХ.

РЕДАКЦІЯ.

„ГЕТЬ З БОЛЬШЕВИЗМОМ“ ЛЬВІВ, УЛ. ҐРОДЗІЦКИХ 1. III п.
„HET‘ Z BOLSZEWYZMOM“ LWÓW, ULICA GRODZICKICH 1. III
НАЛЕЖИТІСТЬ ПОЧТ. ОПЛ. ГОТІВКОЮ — NALEŻ. POCZT. OPŁACONO GOTOWKĄ

РЕДАҐУЄ ІНІЦІЯТИВНА КОЛЕҐІЯ.
НАЧ. РЕДАКТОР: ІВАН МІТРІНҐА.
ВИДАЄ: ВОЛОДИМИР КУНАНЕЦЬ.
ЗА РЕДАК. ВІДПОВІДАЄ В. СИДОРАК.
ДРУК. „СЛОВО“, ЛЬВІВ, ЧАЦЬКОГО 6.

УМОВИНИ ПЕРЕДПЛАТИ:

В 1938 році виходить подвійними випусками
річна 2.50 зол. піврічна 1·50 зол.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА В ПРОДАЖІ 50 ҐР.